
Generationsskifte

Copenhagen Business School

*Hovedopgave, HD 2. del – Regnskab og
økonomistyring*

Denne afhandling er udarbejdet af:

**Mette Martha Nielsen
Lauris Sørensen**

Vejleder:

Christian Skovgaard Hansen

Indhold

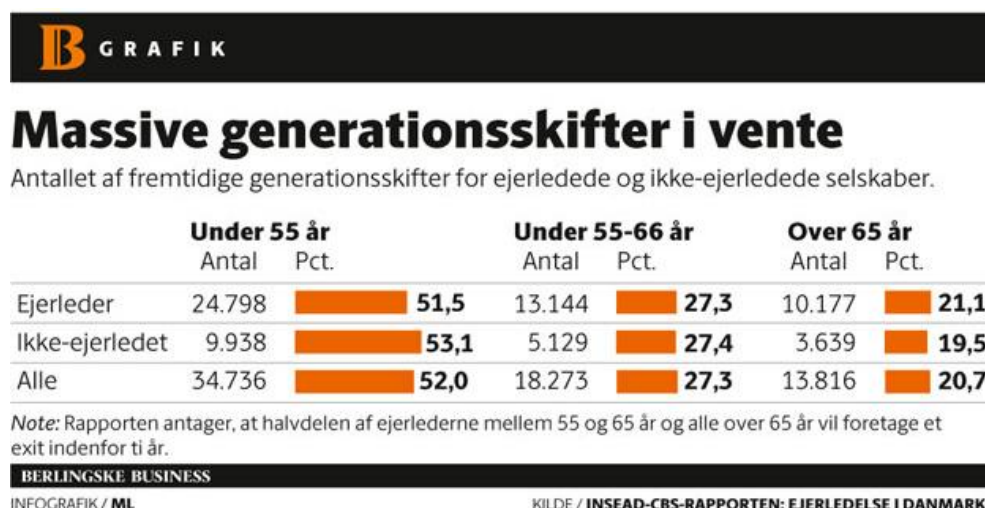
1. Indledning.....	1
1.1 Problemformulering	3
1.2 Metode	4
1.3 Afgrænsning.....	4
1.4 Opgavens opbygning	5
2. Indledende tanker ved et generationsskifte	7
2.1 Hårde og bløde værdier.....	8
2.2 Tilrettelæggelse af virksomheden	9
2.3 Overvejelser om køber	10
3. Skattemæssig succession	11
3.1 Personkredsen	13
3.1.1 Overdragelse til familie	14
3.1.2 Overdragelse til nærtstående medarbejder	15
3.1.3 Overdragelse til tidligere ejer.....	15
4. A/B-modellen	16
4.1 Kontant kapitaludvidelse	17
4.2 Ændring af selskabets vedtægter	18
4.3 Forlods udbytteret	18
5. Finansiering af et generationsskifte	19
5.1 Gaver/arv	20
5.1.1 Passiv post	21
5.2 Udstedelse af gældsbrief	22
5.3 Earn-out	22
6. Værdiansættelse af virksomheden	23
6.1 TSS-cirkulære 2000-9 (værdiansættelse af aktier og anparter)	24
6.2 TSS-cirkulære 2000-10 (værdiansættelse af Goodwill)	24
6.3 TSS-cirkulære 1982 (familieoverdragelse).....	25
6.4 Værdiansættelsesvejledning af 20. august 2009	25
6.4.1 DCF-modellen.....	26
6.4.2 EVA-modellen.....	26

6.4.3 Multipel værdiansættelse	26
6.4.4 Relief from Royalty-metoden	26
6.5 Værdiansættelse – familie kontra medarbejder	26
7. Case beskrivelse	27
7.1 Analyse af generationsskifte i Finns Brædder A/S.....	32
7.1.1 Delkonklusion	34
7.2 Overdragelse med succession	35
7.2.1 Delkonklusion	37
7.3 Værdiansættelse af Finns Brædder A/S	38
7.3.1 Værdiansættelse ved overdragelse til familie.....	38
7.3.1.1 Ejendomme	39
7.3.1.2 Goodwill og øvrige immaterielle aktiver.....	39
7.3.1.3 Udskudt skat.....	41
7.3.1.4 Værdiansættelse af virksomheden	42
7.3.2 Værdiansættelse til medarbejdere	42
7.3.4 Delkonklusion	43
7.4 Generationsskifte til Jens (søn)	44
7.4.1 Succession til søn.....	44
7.4.2 Finansiering af generationsskiftet	45
7.4.2.1 Finansiering i form af gave/arv	46
7.4.2.2 Finansiering i form af earn-out	48
7.4.2.3 Finansiering i form af gældsbrief.....	48
7.4.3 Finansiering af succession til søn delkonklusion	49
7.4.4 A/B-modellen ved overdragelse til søn	49
7.4.5 Generationsskifte til Jens (søn) delkonklusion.....	51
7.5 Generationsskifte til nærtstående medarbejder	52
7.5.1 Generationsskifte ved succession til medarbejder	52
7.5.2 Finansiering af generationsskiftet	53
7.5.2.1 Finansiering af succession	54
7.5.3 Generationsskifte ved A/B-modellen til medarbejder	55
7.5.4 Generationsskifte til nærtstående medarbejder delkonklusion.....	56

8. Den bedste generationsskiftemodel	57
9. Konklusion	58
Litteraturliste.....	64
Bøger.....	64
Rapporter og andre udgivelser	64
Hjemmesider	64
Lovtekster	65
Bilag 1	66

1. Indledning

Vi ønsker i denne rapport at belyse hvorledes en virksomhedsejer i Danmark skal begå sig i forbindelse med et ejerskifte i sin virksomhed, ved udførelse af et generationsskifte. I det danske erhvervsliv viser en ny omfattende forskning at ejerledelse er den altdominerende virksomhedsform i Danmark. Faktisk viser en undersøgelse¹ at 81 procent af Danmarks virksomheder ejes og ledes i denne form. Denne undersøgelse peger på at ca. 17.000 af disse virksomheder vil være nødsaget til, eller planlægger, et ejerskifte indenfor de næste 10 år. Det fremgår af data i undersøgelsen, at omkring halvdelen af de ejerskifter der foregår, sker indenfor familiens kreds, mens den anden halvdel går til personer udenfor familiens kreds. I nedenstående grafik, der er udarbejdet af Berlinske business, ses antallet af ejerledede virksomheder i Danmark, fordelt i intervaller der viser ejende ledere Under 55 år, mellem 55-66 år samt ledende ejere over 65 år.

Det er, blandt andet, på baggrund af ovenstående tal at der forventes omkring 17.000 ejerskiftende virksomheder indenfor de næste 10 år. Dette betyder, at generationsskifte er et meget aktuelt emne, samt analysen af, hvordan et generationsskifte foretages mest hensigtsmæssigt. Herunder både i planlægningen af generationsskiftet, i alt fra tilrettelæggelse af virksomheden og forberedelse af den kommende virksomhedsejer, samt den fysiske udførelse og de skattemæssige samt økonomiske konsekvenser.

¹ <http://www.business.dk/vaekst/17.000-virksomheder-skal-skifte-ejer-inden-for-de-naeste-ti-aar>

Der har igennem finanskrisen været et fald af ejerskifte generelt, grundet at ejere ikke ønsker at forære deres virksomheder væk til underpris. De har derfor fortsat deres arbejde i virksomheden, og nu hvor værdien for virksomhederne er ved at restaureret eller alderen byder ejeren at trække sig tilbage, vil vi igen begynde at se adskillige ejerskifte og heriblandt generationsskifte finde sted i de danske ejerledede virksomheder.

Disse generationsskifter vil blive foretaget fordi de er nødvendige, til trods den siddende regerings nye udspil², der kom fra den ene dag til den anden, og forhindrer familievirksomheder i at overdrage aktier til næste generation til den fordelagtige værdiansættelse, der i årtier har været muligt igennem formueskattekursen. Denne manøvre har virksomhedsejere og erhververe benyttet sig af i adskillige år, og den har været med til at sikre, at virksomheder succesfuldt kunne gå i arv fra en generation til den næste, uden at blive drænet for kapital.

Dette forhindrer dog ikke virksomhederne i at lave ejerskifte, eftersom disse stadig er en bydende nødvendighed for at virksomhederne kan leve videre. Vi vil derfor i denne opgave behandle et generationsskifte i et ejerledet selskab, baseret på en case virksomhed.

² <http://di.dk/Opinion/Skat/Pages/Pludseligskatteindgrebkantagelivetafarbejdspladser.aspx>

1.1 Problemformulering

Med 17.000 ejerskifte over de næste 10 år, vil der givetvis være mange virksomheder der vælger at planlægge og gennemføre et generationsskifte inden for en overskuelig fremtid. Dette er en stor og omfangsrig handling, både for virksomhedsoverdrager og for køber, og virksomheden i sig selv. Det er derfor nødvendigt at et generationsskifte foregår så hensigtsmæssigt som muligt.

Derfor vil vi i denne afhandling redegøre for de gældende regler ved generationsskifte. I arbejdet med disse regler vil vi vurdere fordele og ulemper ved denne handling, både finansielt og menneskeligt. Vi vil tage disse regler i anvendelse for en casevirksomhed, hvor vi vil analysere på generationsskiftet i forskellige scenarier, herunder en succession inden for familiekredsen samt en overdragelse til nære medarbejdere. Herunder hvilken skattemæssig betydning der er, samt hvilke konsekvenser der kan være for ejeren personligt og hans omgivelser.

Vores problemformulering for denne afhandling lyder derfor således:

"Hvordan gennemføres det mest hensigtsmæssige generationsskifte i Finns Brædder A/S?"

For at komme frem til en konklusion på ovenstående, vil vi besvare på nedenstående underproblemstillinger, som skal hjælpe til at understøtte vores endelige konklusion:

- Hvilke tanker skal gøres inden et generationsskifte?
- Hvilke muligheder foreligger der for at udføre et generationsskifte med skattemæssig succession?
- Hvilke muligheder foreligger der for at generationsskifte en virksomhed ved anvendelse af A/B-modellen?
- Hvordan kan en virksomhed overdrages til et familiemedlem?
- Hvordan kan en virksomhed overdrages til en nær medarbejder?
- Hvilke principper finder anvendelse i værdiansættelsen af virksomheden ved et generationsskifte?
- Hvorledes kan et generationsskifte finansieres?

1.2 Metode

Vi har i denne opgave valgt at beskæftige os med overvejelserne om og gennemførelsen af et generationsskifte. Der vil være tale om et generationsskifte for en levende person, der ønsker at trække sig tilbage. Opgaven vil indeholde relevant teori og juridisk materiale i forbindelse med forberedelsen og foretagelsen af et generationsskifte.

Opgaven har til hensigt at give læser et overblik over de nødvendige handlinger der skal foretages før og under et generationsskifte, samt give entydigt svar på hvordan et generationsskifte gennemføres mest hensigtsmæssigt.

Opgaven vil tage udgangspunkt i den seneste gældende lovgivning og praksis. Der vil igennem opgaven blive redegjort for reglerne vedrørende generationsskifte. For at vurdere og analysere forskelle i generationsskifter til hele den potentielle personkreds, vil den juridiske vejledning fra SKAT, herunder cirkulærer, kendelser, domme og bindende svar bidrage til udarbejdelsen af analysen. Informationssøgningen omkring emnet vil ellers tage udgangspunkt i faglitteratur herunder i bøger, på hjemmesider, artikler mv.

1.3 Afgrænsning

En afhandling vedrørende generationsskifte, kan komme i mange former og med mange specifikationer indeholdt. I denne afhandling vil vi beskrive et generationsskifte for et aktieselskab, hvorfor vi afgrænser os for personligt ejede- og drevne virksomheder. Lovgivningen på disse områder minder i høj grad om hinanden, og da vores case bygges op omkring generationsskiftet af et aktieselskab, vil vi ikke inddrage lovgivning der udelukkende kan tilføjes til generationsskifter for enkeltmandsvirksomheder.

Afhandlingen vil påvise et generationsskifte for en aktiv virksomhed med en levende ejer. Den lovgivning der vil træde i kraft ved virksomhedsejers død, vil derfor ikke behandles i denne afhandling. I denne opgave vil tilrettelæggelse af virksomheden i forbindelse med generationsskifte ikke indeholde omstruktureringer af virksomheden som for eksempel fusion og spaltning, eller øvrige omstrukturingsmodeller. Vi vil udelukkende fokusere på selskabet som et aktieselskab, og arbejde ud fra gældende lovgivning på dette område.

Afhandlingen vil være baseret på en case virksomhed, der er beskrevet i denne opgave. Regnskabstal for denne case virksomhed er fiktive. Ved opstilling af regnskabstallene er der dog hentet inspiration fra en nulevende, lignende virksomhed, for at gøre regnskabstallene så realistiske som muligt. Gennemførelsen af generationsskiftet, og opsætning af forskellige scenarier, vil blive foretaget teoretisk, hvorfor udefrakommende faktorer og omstændigheder i den faktiske verden vil ikke have indflydelse på casevirksomheden og resultatet af generationsskiftet.

Informationssøgning er stoppet den 30. marts 2015, hvorfor nye regler, domme og lignende herefter vil ikke være medtaget i opgaven.

Vores opgave vil omhandle et generationsskifte i 2015 eller eventuelt efterfølgende år. På baggrund heraf tages der udgangspunkt i nugældende lovgivning. SKAT har i februar 2015 udsendt styresignal om ophævelse af TSS-cirkulære 1982 vedrørende anvendelse af formueskattekursen til værdiansættelse af familievirksomheder. Vi vil i vores opgave kun kort berøre karakteristika ved denne, da denne metode har fundet anvendelse i årtier, men vil ikke benytte os af denne til værdiansættelsen af casevirksomheden, da denne metode ikke længere er gældende.

1.4 Opgavens opbygning

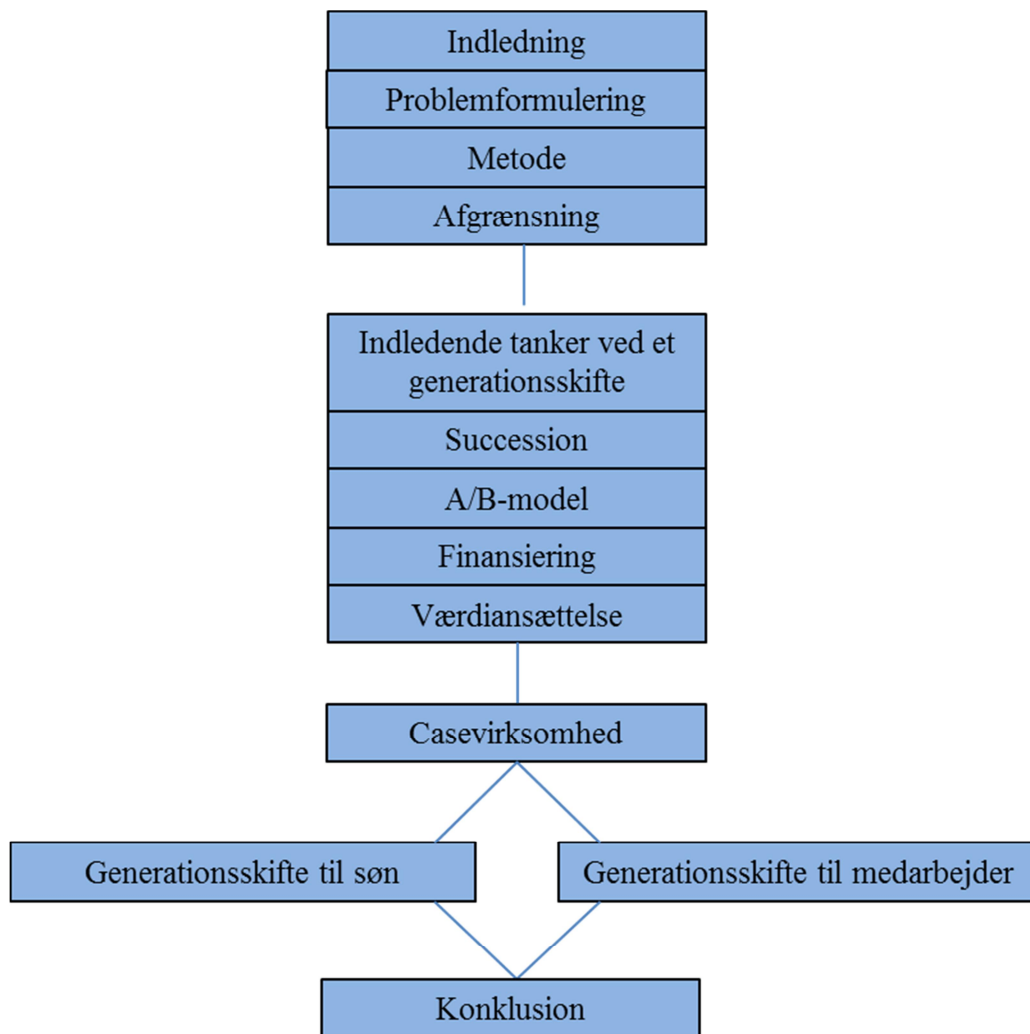
Nedenfor har vi opstillet en figur, hvori vi har opstillet opgavens opbygning. Efter præsentation af opgavens problemformulering, metode med videre, vil vi kort beskrive de indledende tanker, man som virksomhedsejer bør gøre sig, inden man opstarter et generationsskifte.

Herefter vil vi gennemgå to modeller til brug for generationsskifte af virksomheder, som kan anvendes både ved generationsskifte til et familiemedlem samt til en nærtstående medarbejder.

Gennemgangen af de to modeller vil blive efterfulgt af en redegørelse for, hvilke metoder man kan anvende til finansiering af et generationsskifte, samt hvilke modeller der kan anvendes ved værdiansættelsen af virksomheden.

Opgavens sidste del vil bestå af en opstillet caseopgave, hvor de tidligere behandlede modeller vil blive anvendt i praksis, til en analyse af, hvorvidt Finns Brædder A/S mest hensigtsmæssigt generationsskiftes til enten en søn eller en ledende medarbejder.

Slutteligt vil hele opgaven samles op i en konklusion, hvor opgavens delkonklusioner sammendrages til en konklusion om, til hvem generationsskiftet mest hensigtsmæssigt udføres.

2. Indledende tanker ved et generationsskifte

I forbindelse med et generationsskifte, er der mange problemstillinger virksomhedsejeren skal tage stilling til, således at generationsskiftet kan ske på de mest gunstige vilkår. Dette betyder også, at virksomhedsejeren i god tid skal begynde at overveje, om denne ønsker at generationsskifte sin virksomhed ved hel eller delvis overdragelse, eller om denne ønsker at afvikle virksomheden.

Ikke alle virksomheder er egnede til generationsskifter, og ejeren skal derfor ned og kigge nærmere på sin virksomhed, inden der kan træffes den rigtige beslutning. Derfor er tid også en væsentlig faktor, når man snakker generationsskiftesager.

Som ovenfor nævnt, er ikke alle virksomheder egnede til at generationsskifte. Bygger virksomheds indtægtsgrundlag på ejerens mangeårige oparbejdede viden og dennes forhold til kunderne, kan det være svært for en ny ejer at indtræde og overtage driften af virksomheden fra den ene dag til den anden, og det kan i værste fald ende med, at virksomheden må dreje nøglen om, hvis kunderne følger med ejeren, og ikke med virksomheden.

En generationsskifteproces er ofte af længerevarende karakter, og en virksomhedsejer skal derfor i god tid gøre sig nogle indledende tanker omkring, om denne ønsker at generationsskifte sin virksomhed, eller om denne blot skal lukkes. Et generationsskifte er som nævnt ikke altid det rigtige valg, og derfor er det også ejerens opgave at tage stilling til, hvad man ønsker at få ud af et eventuelt generationsskifte.

Som nævnt er tid en vigtig faktor i forbindelse med generationsskifter. Ønsker man at overdrage sin virksomhed, skal man tage stilling til, hvad man ønsker at få ud af generationsskiftet. Har den nuværende ejer ikke sparet op til pension, og har denne ikke yderligere opsparinger af væsentlig karakter, friværdi i bolig med videre, kan udbyttet ved et generationsskifte af virksomheden spille en væsentlig rolle for ejerens fremtidige levevilkår. Ved et generationsskifte skal ejeren af virksomheden derfor tage stilling til, hvad denne forventer af fremtidige levestandarder, så man i god tid kan få tilrettelagt generationsskiftet, således at ejeren får det ønskede udbytte heraf.

2.1 Hårde og bløde værdier

Før at virksomhedsejer kan tage stilling til, hvorvidt han ønsker at generationsskifte eller ej, skal han/hun igennem en lang række overvejelser. De nødvendige overvejelser kan opdeles i to kategorier; der er overvejelserne omkring de hårde værdier, som for eksempel den faktiske udførelse af generationsskiftet. På den anden side findes de bløde værdier som for eksempel hvordan vil det påvirke ejers familie. I nedenstående tabel er der givet nogle eksempler på bløde og hårde værdier.

Hårde værdier:

Omkostninger ved udførelse

Værdiansættelse af virksomheden

Finansiell forberedelse

Tilrettelæggelse af virksomheden

Bløde værdier:

Hvordan påvirkes familien

Hvem skal overtage

Klar til en "pensionstilværelse"

Kan jeg klare mig i fremtiden

Der bliver taget åbenlyst hensyn til de hårde værdier, for at gennemføre det mest hensigtsmæssige generationsskifte, særligt med henblik på, at det bliver så rentabelt som muligt for både køber og overdrager, hvorfor der er mange faktorer der skal tages i betragtning. Herunder findes blandt andet faktorer som den latente og den udskudte skat, finansieringen fra køber og økonomisk position fremadrettet for de involverede parter. Alt dette kan beregnes, og er i den forstand håndgribeligt, og let at vurdere. Det er dog vigtigt ikke at glemme de bløde værdier i et generationsskifte. Det er en bydende nødvendighed, at alle parter i generationsskiftet har et fælles mål med overdragelsen af virksomheden. Det skal derfor være klart, hvorvidt målet er at virksomheden skal køres videre på samme måde som virksomheden har kørt hidtil. I så fald vil det i nogle tilfælde være mest hensigtsmæssigt at overdrage virksomheden til en nærtstående medarbejder, der kender de daglige rutiner for virksomheden, har kendskab til kundekredsen, og tillid fra og til disse kunder. Vælger man at overdrage en værdifuld virksomhed ud af familiens kreds, kan dette få enorme konsekvenser for familielivet, hvor ejerens sønner/døtre, kan være forargede over at se familiens livsværk i hænderne på en fremmed og særligt have mistet den økonomiske position der opnås ved at eje virksomheden. Dette kan forårsage store familiekonflikter, der formodentligt tidligere har resulteret i splittede familier. Vælger virksomhedsejer alligevel at overdrage virksomheden til en nærtstående medarbejder, skal

det være på baggrund af, at virksomhedsejer finder dette som den rigtige beslutning for ham selv og virksomheden. Ligeledes kan det vise sig i de hårde værdier, at det er mest gunstigt og rentabelt at overdrage til en medarbejder.

Alternativet er, som de fleste generationsskifter ender med, at virksomheden overdrages til en søn/datter, eller andre individer indenfor den potentielle personkreds. Dette kan stille hensynet til virksomhedens fortsatte drift og fremtidige indtjening i baggrunden, men vil uomtvisteligt være en sikring af familien i størstedelen af tilfældene. Ender man i et sådan tilfælde er det nødvendigt at tage stilling til, hvordan eventuelle øvrige børn kompenseres, for den økonomiske gave der tilfalder den erhvervende søn/datter. Dette kan ofte være ved hjælp af forskud på arv eller lignende. Undlades dette, har de hårde og materialistiske værdier nok effekt til, at den tidligere virksomhedsejer endnu engang ser sig i en situation hvor familien kan splittes, grundet generationsskiftet.

Ovenstående er eksempler på hvordan de hårde og bløde værdier kan påvirke overdrager efter generationsskiftet. Når der er taget stilling til de hårde og bløde værdier, og det er fastlagt at generationsskiftet skal finde sted, er det vigtigt at fortsætte sin planlægning af generationsskiftet, herunder fortsat med stillingtagen til de bløde værdier og vurdering af de hårde.

2.2 Tilrettelæggelse af virksomheden

I forbindelse med de indledende tanker ved et generationsskifte, er det vigtigt at se på virksomhedens opbygning. Det er her for eksempel vigtigt at kigge på virksomhedens vertikale og horisontale balancestruktur, for at optimere virksomheden bedst muligt, og gøre denne klar til et generationsskifte. Det kan være nødvendigt at kigge på selve virksomhedens struktur, da det er ofte mere kompliceret at udføre generationsskifte i en privat drevet virksomhed. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at omdanne en privat drevet virksomhed til et selskab. I forlængelse af dette kan der overvejes en holding-struktur ved hjælp af aktieombytning eller ved tilførsel af aktiver. Når strukturen i virksomheden er på plads, er det relevant at vurdere virksomhedens aktiver, og hvordan disse er finansieret, samt hvilke der er nødvendige for driften. Selskabets balance og likviditet kan påvirkes ved at sælge aktiver, og dette berører i sidste ende størrelse af finansieringen for køber af virksomheden.

Den mindre gæld der vil være ved salg af driftsmidler og andre aktiver vil forøge virksomhedens soliditet, og dermed give nogle bedre nøgletal. Ønsker nuværende ejer at "slanke" selskabet yderligere, kan der foretages kapitalnedsættelse eller udlodning af udbytte. Planlægges generationsskiftet i rettidigt, vil der være tid nok til at foretage den optimale tilrettelæggelse af virksomheden. Dette vil være nødvendigt for at udføre det mest hensigtsmæssige generationsskifte for både overdrager og køber af virksomheden.

2.3 Overvejelser om køber

Når virksomhedsejer har bestemt sig for at overdrage sin virksomhed, er der en lang række faktorer at tage hensyn til. Herunder hensyn til den ældre generation, altså overdrager, der har investeret sine arbejdsmæssige og økonomiske ressourcer i virksomheden, og heraf står til at overdrage sit livsværk. Ligeledes skal der tages hensyn til den yngre generation. Skal virksomheden overdrages til ejers søn/datter, vil det være hensigtsmæssigt at gennemføre generationsskiftet tidsnok til at søn/datter kan have sine bedste år "ved roret" i virksomheden. I langt de fleste tilfælde er ovenstående det der primært bliver taget hensyn til i planlægningen af generationsskiftet samt hensynet til reduktion af skatter og afgifter, for at gøre generationsskiftet så rentabel som muligt for henholdsvis den yngre og den ældre generation. Dette betyder, at en af de vigtigste faktorer bliver overset, nemlig hensynet til virksomheden.

Ønsker ejeren at virksomheden skal føres videre, er det vigtigt at finde den rette overtager. Efter gennemført generationsskifte, vil det være køber der står med ledelsen af virksomheden. Det er derfor bydende nødvendigt at den nye ejer besidder både faglige kvalifikationer indenfor faget, personlige kvalifikationer samt har sans for økonomisk styring af en virksomhed.

Ved ejeren på forhånd, at denne vil generationsskifte virksomheden til sit barn, kan det være hensigtsmæssigt allerede fra et tidligt tidspunkt at inddrage barnet i dels den daglige drift, samt de ledelsesmæssige rutiner. Dette kan bidrage til, at barnet får indsigt i virksomheden og ledelsens rolle i virksomhedens drift, således at søn/datter kan blive kørt i stilling til at overtage ledelsen af virksomheden efter generationsskifte, samtidig med at hensynet til virksomhedens fortsatte drift og sundhed er opfyldt.

Ved situationer hvor ejer ikke har mulighed for at oplære eller inddrage søn/datter tilstrækkeligt i virksomheden, vil der nødvendigvis rettes opmærksomhed mod hensynet til virksomheden. Skal denne til trods, overdrages til søn/datter, eller vil det være mere hensigtsmæssigt at overdrage virksomheden til en ledende medarbejder, der har indgående kendskab til virksomheden og vil være i stand til at videreføre virksomheden hensigtsmæssigt.

3. Skattemæssig succession

Som hovedregel beskattes afståelse af aktiver og aktier efter realisationsprincippet, hvilket betyder, at overdrageren vil blive beskattet af en eventuel avance på afståelsestidspunktet. Dette vil altså sige, at overdrageren som hovedregel vil blive beskattet af 27 % af de første DKK 49.900³ (99.8000 for ægtefæller) og 42 % af beløbet over DKK 49.900. Ved et generationsskifte af en virksomhed, er der mulighed for at gøre dette ved en skattemæssig succession, hvor erhververen af anparterne indtræder i den nuværende ejers skattemæssige stilling, og overdrageren dermed undgår beskatning af avancen. Dette betyder derfor også, at aktivernes anskaffelsestidspunkt, anskaffelsessum samt anskaffelseshensigt fortsat vil være de samme, som da den tidligere ejer erhvervede disse. Overdragelse ved skattemæssig succession betyder ikke, at beskatningen bortfalder fuldstændig, denne udskydes blot, til modtageren af aktierne sælger disse på et senere tidspunkt. Man udskyder dermed blot den latente skat der ligger på fortjenesten ved salg af aktieposten.

Reglerne om skattemæssig succession ved overdragelse af anparter findes i aktieavancebeskatningslovens § 34, 35 samt 35 A, hvor det nærmere defineres, indenfor hvilken personkreds man kan overdrage sin virksomhed til, ved anvendelse af skattemæssig succession, herunder hvilke krav der er til personkredsens skattetilhørsland med videre.

Hovedreglen er, at alle ejerandele kan overdrages ved succession i henhold til aktieavancebeskatningslovens § 34. Der kan overdrages med succession i følgende:

- Aktier i aktieselskaber (aktieavancebeskatningslovens § 1, stk. 2)
- Anparter i anpartsselskaber (aktieavancebeskatningslovens § 1, stk. 2)

³ <http://www.skat.dk/skat.aspx?old=1799799&vld=0>

- Andelsbeviser (aktieavancebeskatningslovens § 1, stk. 2)
- Konvertible obligationer (aktieavancebeskatningslovens § 1, stk. 3)

For at man kan overdrage sin virksomhed med succession, skal følgende betingelser være opfyldt:

- Der skal overdrages minimum 1 % af selskabskapitalen
- Aktierne må ikke falde ind under aktieavancebeskatningslovens § 19
- Ved overdragelsen må der ikke kunne konstateres et tab ved opgørelse af avancer
- Selskabets hovedaktivitet må ikke bestå i udlejning af fast ejendom, og selskabet må heller ikke falde ind under definitionen af et "pengetanksselskab"

Aktier der er omfattet af aktieavancebeskatningslovens § 19 (herind under hører aktier og investeringsbeviser der er udstedt af investeringsselskaber), kan som nævnt ikke overdrages ved succession i henhold til aktieavancebeskatningslovens § 34 stk. 1, nr. 4. Dette skyldes, at investeringsforeninger vil kunne anses som et pengetanksselskab, samt at disses handel med værdipapirer ikke vil opfylde næringsbegrebet. Se mere om pengetanksselskaber nedenfor.

Tidligere var det et krav, at overdrageren af aktierne skulle være hovedaktionær i selskabet, samt at enhver overdragelse skulle udgøre minimum 15 % af den samlede aktie- eller anpartskapital i selskabet. Disse regler er blevet ophævet ved lovændring ved lovændring pr. 1. januar 2009⁴. Af aktieavancebeskatningslovens § 34 stk. 1, litra 2 er det anført, at aktierne efter lovændringen kan overdrages med skattemæssig succession, hvis den overdragne sum af aktier minimum udgør 1 % af aktie- eller anpartskapitalen i selskabet.

Kan man ved opgørelsen af avancen på aktierne ved overdragelsen konstatere at der er et tab på disse, har man ikke mulighed for at anvende reglerne om skattemæssig succession. I dette tilfælde vil overdrageren kunne lave et skattemæssigt tabsfradrag i sin aktieindkomst efter reglerne i aktieavancebeskatningslovens §§ 13 og 13 A, på lige fod med, hvis der var tale om et salg til tredjemand.

⁴ Lov nr. 532 af 17. juni 2008

Af aktieavancebeskatningslovens § 34 stk. 1, nr. 3 samt § 34 stk. 6 fremgår det ligeledes, at det ikke er muligt at overdrage aktier/anpartar ved skattemæssig succession, hvis selskabet, hvori man vil overdrage aktier, kan klassificeres som en såkaldt "pengetanksselskab". Dette betyder derfor, at for at der skal være erhvervsmæssig aktivitet i selskabet. Med et pengetanksselskab forstås et selskab, hvor mere end 50 % af selskabets indtægter består i indtægter ved udlejningsejendomme, forvaltning af kontanter, værdipapirer og lignende. For at kunne defineres som et "pengetanksselskab", skal virksomheden opfylde enten indtægtskriteriet eller aktivkriteriet herfor. I indtægtskriteriet vil indtægterne defineres som gennemsnittet af selskabets regnskabsmæssige nettoomsætning, fra ovenstående aktiviteter, tillagt summen af øvrige indtægter over de seneste 3 år. Aktivkriteriet vil være opfyldt, hvis handelsværdien af ovenstående aktiver enten på overdragelsestidspunktet, eller opgjort som et gennemsnit over de seneste 3 år, udgør mere end 50 % af selskabets samlede aktiver (opgjort til handelsværdier), eller hvis handelsværdien af aktiverne udgør mere end 50 % af virksomhedens samlede aktiver på overdragelsestidspunktet.

I de kommende afsnit, vil vi gå nærmere ned i disse tre paragraffer, og få defineret til hvem der kan ske overdragelse ved skattemæssig succession og hvilke krav der er hertil.

3.1 Personkredsen

I aktieavancebeskatningslovens § 34 stk. 3 defineres det, at erhververen af aktierne skal være skattemæssigt hjemhørende i Danmark i henhold til reglerne i kildeskattelovens § 1, hvilket betyder at erhververen som hovedregel skal have bopæl i Danmark. Er erhververen ikke skattemæssigt hjemmehørende i Danmark, kan der kun ske skattemæssig succession, hvis aktierne indgår i en virksomhed, som erhververen vil være skattepligtig af efter kildeskattelovens § 2, stk. 1, litra 4. Dette betyder derfor, at virksomheden skal have et fast driftssted i Danmark. Er erhververen skattepligtig efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst, vil man ligeledes kunne anvende reglerne om skattemæssig succession, hvis beskatningsretten ligger i Danmark.

Af aktieavancebeskatningslovens § 34, stk. 1, litra 1, § 35 stk. 1 samt § 35 A er det oplyst, til hvem der kan ske overdragelse med skattemæssig succession. Der kan succederes til følgende personer:

- Børn
- Børnebørn
- Søskende
- Søskendes børn
- søskendes børnebørn
- En samlever
- Sted- eller adoptivbørn
- Nær medarbejder
- Tidligere ejer

3.1.1 Overdragelse til familie

Som det fremgår af ovenstående liste, er det muligt for en virksomhedsejer at overdrage sin virksomhed ved succession til familien, hvis dette sker i nedadgående arverækkefølge, mellem søskende eller søskendes børn. Det er altså ikke muligt for et barn at overdrage en virksomhed til en forælder ved succession. Dette kan udelukkende ske i det tilfælde, hvor der tidligere er sket overdragelse med succession fra samme forælder til barn, og man ønsker at lade denne overdragelse gå tilbage jævnfør aktieavancebeskatningslovens § 35 A. Dette uddybes yderligere i afsnit 3.1.3 om overdragelse tidligere ejer.

Overdragelse af en virksomhed til en ægtefælle, vil altid ske ved skattemæssig succession. Bestemmelserne herom findes ikke i aktieavancebeskatningsloven, men skal derimod findes i kildeskattelovens § 26 A stk. 2 samt § 26 B, hvori det fastsættes, at aktiver der overdrages til en ægtefælle ikke skal medregnes ved opgørelsen af dennes skattepligtige indkomst, men vil i stedet anses som overdraget til ægtefællen med samme beløb og anskaffelsestidspunkter som da overdrageren i sin tid anskaffede aktiverne.

I aktieavancelovens §§ 34 stk. 1 litra 1, fremgår det, at der kan ske overdragelse ved skattemæssig succession til en samlever, hvis betingelserne for definitionen af en samlever i boafgiftslovens § 22 stk. 1 er opfyldt. Dette betyder, at overdrager og modtager skal have haft fælles bopæl i en sammenhængende periode på minimum 2 år, for at kunne anvende reglerne om skattemæssig succession.

3.1.2 Overdragelse til nærtstående medarbejder

Indtil vedtagelse af lov nr. 394 af juni 2002⁵ var det ikke muligt at overdrage sin virksomhed til en nærtstående medarbejder ved anvendelse af reglerne om skattemæssig succession. Lovændringen blev vedtaget, da man ikke mente, at den bedst egnede til overtage virksomheden kunne findes indenfor familiekredsen, og dermed fik man indført, at den skattefrie overdragelse ligeledes kan ske til en nærmere defineret nærtstående medarbejder.

Hjemlen til overdragelse til en nærtstående medarbejder findes i aktieavancebeskatningslovens § 35. Som ved overdragelse til nærtstående familiemedlemmer, skal de oplyste betingelser i aktieavancebeskatningslovens § 34 efterleves, for at der kan overdrages med skattemæssig succession til en nærtstående medarbejder.

I aktieavancebeskatningslovens § 35, er det nærmere defineret, hvad man forstår ved nærtstående medarbejder. For at man kan definere en medarbejder som nærtstående, skal denne indenfor de seneste 5 år ved overdragelsen have været fuldtidsbeskæftiget i virksomheden i sammenlagt mindst 3 år i virksomheden man ønsker at overdrage. Er der tale om en koncern, kan medarbejderen i de 3 år godt have arbejdet i flere af de koncernforbundne selskaber. En betingelse herfor er, at selskaberne har været koncernforbundne i hele perioden, hvor medarbejderen har været beskæftiget i det tilknyttede selskab. Definitionen af fuldtidsbeskæftigelse er af SKAT fastsat i SKM2009.411.SR⁶, hvor det præciseres, at fuldtidsbeskæftigelse beregnes efter ATP-normen, hvorved man ved fuldtidsbeskæftigelse forstår en arbejds måned på minimum 117 timer, hvilket svarer til, at medarbejderen minimum skal have arbejdet 4.212 timer i virksomheden i en periode på 3 år. Det skal dog bemærkes, at medarbejderen ikke behøve at være ansat i virksomheden på tidspunktet for overdragelsen.

3.1.3 Overdragelse til tidligere ejer

Ved et generationsskifte med skattemæssig succession, er det muligt at overdrage virksomheden til tidligere ejer jævnfør aktieavancebeskatningslovens § 35 A. For at kunne

⁵ <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=153134>

⁶ <https://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=1815042>

lade et generationsskifte gå tilbage, er der derfor krav om, at dette skal ske senest 5 år efter det oprindelige generationsskifte fandt sted, at det sker til den oprindelige ejer samt at det oprindelige generationsskifte skete ved en succession. Dette kan for eksempel forekomme, hvis man har overdraget sin virksomhed ved succession til sit barn, og barnet efter en kort årrække efterfølgende går hen og bliver alvorligt syg, eller barnet blot ikke formår at drive virksomheden.

4. A/B-modellen

I det foregående afsnit blev succession gennemgået som en model til generationsskifte. Succession behøver ikke nødvendigvis være den mest optimale model at benytte når man vil generationsskifte sin virksomhed, og derfor der i dette afsnit redegøres for A/B-modellen, som et alternativ til en generationsskiftemodel.

Grundlæggende består en A/B-model i, at man opdeler virksomhedens aktier i en A- og en B-klasse. A-aktierne tildeles en forlods udbytteret, og disse vil tilfalde den nuværende ejer af virksomheden. Det kan eventuelt vælges at tidsbegrænse, hvor lang tid udbytteretten skal løbe over. B-aktierne tildeles den nye ejer, og denne vil kunne købe B-aktierne til en lavere kurs.

Forlods udbytteretten der tildeles A-aktierne udgøres af forskellen mellem selskabets handelsværdi og selskabets kapitalandel. Under afsnit 5 redegøres for, hvordan handelsværdien fastsættes i forbindelse med et generationsskifte.

Når den nuværende ejers forlods udbytteret enten er fuldbyrdet, eller den fastsatte tidsgrænse er udløbet, vil aktieklasserne opløses, og køberen der besidder B-aktierne, vil så kunne købe den tidligere ejers aktieandel til en pris der er fastsat inden etablering af opdelingen i A- og B-aktier.

Gennemførelsen af en A/B-model kan ske på følgende to måder:

- Ved kontant kapitaludvidelse
- Ændring af selskabsvedtægter

En forudsætning for at man kan benytte sig af A/B-modellen er i henhold til bindende svar fra SKAT⁷, at udbytteretten rent faktisk benyttes. Det er derfor deres holdning, at årets overskud efter skat udloddes under forudsætning af, at udbyttelodningen er forsvarlig i forhold til selskabets økonomiske stilling.

Nedenfor ses en redegørelse for etablering af A/B-modellen ved anvendelse af henholdsvis kontant kapitaludvidelse samt vedtægtsændringer.

4.1 Kontant kapitaludvidelse

Ved en kontant kapitaludvidelse etablerer man A/B-modellen, ved at køberen indskyder ny kapital i virksomheden, og der i forbindelse hermed oprettes en B-aktieklasser.

Af et bindende svar fra SKAT⁸ har SKAT tilkendegivet, at hverken nuværende ejer eller køber vil blive beskattet ved en kapitalforhøjelse i en ny aktieklasser, når formålet hermed er etablering af en forlods udbytteret. Forudsætningen for at der ikke sker beskatning er, at der ikke sker en formueforskydning ved kapitaludvidelsen, samt at tegningen af de nye B-aktier sker til markedskurs.

En ulempe ved anvendelse af denne metode er, at der bindes yderligere kapital i virksomheden, hvilket betyder at selskabet har en større forpligtelse overfor ejerkredsen, hvilket ikke nødvendigvis er hensigtsmæssigt for selskabet.

Ved etableringen af disse kapitalklasser (A og B klasserne) skal den nye kapitalejer, altså køberen af virksomheden, indtræde ved at tegne ny selskabskapital. Denne tegning må ikke ske under forbehold eller til underkurs, jævnfør selskabsloven § 31. Den mindste kurs der kan tegnes til vil derfor være kurs 100. Den indtrædende kapitalejer kan, jævnfør selskabsloven § 33, stk. 1, indbetale 25 % af den nye selskabskapital ved kontantindbetaling, dog mindst DKK 80.000. Betales indskuddet med andre midler end kontanter skal hele selskabskapitalen indbetales ved tegningen, jævnfør selskabsloven § 35.

Ved hjælp af ovenstående er den nye kapitalejer indtrådt i selskabet ved indbetaling af 25 % af den kontante kapitaludvidelse, og kan herfra tildeles B-aktier i selskabets nye struktur.

⁷ SKM2010.2.SR

⁸ SKM2010.2.SR, Tfs2006.104, Tfs2003.314

4.2 Ændring af selskabets vedtægter

I afsnit 4.1 om kontantkapitaludvidelse blev det nævnt, at ulempen ved anvendelse af denne metode er kapitalforhøjelsen i virksomheden, der øger forpligtelsen overfor selskabets ejerkreds. Ønsker overdrager og erhverver at undgå dette, er det ligeledes muligt at etablere A/B-modellen blot ved at ændre selskabets vedtægter, således at aktieklassen opdeles i en A- og en B-klasse. Ved denne handling vil overdrager, såfremt denne er en fysisk person, blive beskattet af en eventuel avance på overdragelsen af B-aktierne.

Vælges denne model i forbindelse med etablering af en A/B model, er det nødvendigt at tage stilling til det generelle afståelsesbegreb. En etablering af disse nye aktieklasser ved ændring af selskabets vedtægter anses ikke nødvendigvis som en afståelse jævnfør aktieavancebeskatningsloven § 30, der anviser at afståelse forstås som salg, bytte, bortfald eller andre former for afhændelse. Ved overdragelsen af de ny-etablerede B-aktier er der ikke nødvendigvis tale om en opgørelse af avance og tab efter lagerprincippet, hvorfor der ikke vil være tale om faktisk aktieafståelse.

Ved etablering af A/B-modellen, og fordelingen af disse nye aktieklasser igennem ændring af vedtægter, er der ikke nogen minimumskurs. Dette fritstiller dermed overdrager til at overdrage aktierne til en kurs der teoretisk kunne være 0. Dette ville naturligvis medføre at overdrager skal tilgodeses yderligere i den aftale forlods udbytteret.

Værdiansættelsen af indtrædelseskursen sker som oftest til markedskursen, for at undgå skattemæssige udfordringer. Når der er tale om interesseforbundne parter skal værdiansættelsen foretages efter TSS-cirkulære 2000-9, hvilket vil fastsætte værdien til (lavest) handelsværdi.

4.3 Forlods udbytteret

Ved etablering af A/B-modellen kompenseres virksomheds overdrager for den lave salgsværdi igennem en forlods udbytteret, der fastsættes i forbindelse med etableringen af denne struktur. Denne forlods udbytteret skal værdiansættes med forbehold for relevante og tidssvarende faktorer. Herunder vil der være risici forbundet med at indgå et generationsskifte med forlods udbytteret som "betaling". Derfor vil der skulle beregnes en

risiko- og rentefaktor på udbytteretten. Dette vil være et tillæg til den ellers anslåede værdi af udbytteretten.

Ydermere vil der i den forlods udbytteret skulle tages stilling til perioden denne skal løbe over. Dette dækkes af udtrykket åremålsbegrænsningen. Denne fastsættes som oftest i forbindelsen med anvendelse af A/B-modellen med forlods udbytteret. Dette udføres for at sikre at den forlods udbytteret ikke bliver en evig hensættelse for virksomheden, og at den rent faktisk opfyldes indenfor en anskuelig periode. Fastsættelsen af åremålsbegrænsningen sker naturligvis på baggrund af en vurdering af værdiansættelsen samt virksomhedens historiske kapacitet i forbindelse med udlodning af udbytte. Det vil være nødvendigt at udbytteretten kan opfyldes af virksomheden uden at denne lider under kravet herom.

Risikoen ved forlods udbytteret er for nuværende ejer, at det indtrædende ledelsesorgan der vil være i virksomheden har eneret til at fastsætte udlodningen af udbyttet på generalforsamlingen. Dette beløb kan ikke forhøjes på generalforsamlingen jævnfør selskabsloven § 180, hvorfor ejeren af A-aktierne og den fulde stemmeret ikke har mulighed for at styre udlodningen af udbytte i virksomhedens følgende regnskabsår.

5. Finansiering af et generationsskifte

Når man skal generationsskifte sin virksomhed, er det ikke nok at tage stilling til, om generationsskiftet skal ske med eller uden skattemæssig succession eller ved anvendelse af A/B-modellen.

Succession blot er et udtryk for, hvorvidt overdrageren skal, eller ikke skal, beskattes af avancen ved overdragelse af virksomheden, og dermed ikke et udtryk for, hvordan overdragelsen skal vederlægges. Der skal derfor ved overdragelsen ligeledes tages stilling til, hvordan overdrageren skal vederlægges ved generationsskiftet. Da der ofte er tale om ret betydelige overdragelsessummer i forbindelse med et generationsskifte, er finansiering heraf en vigtig faktor. Langt de færreste købere, hvis der ikke er tale om en større investor, vil have midlerne stående til at kunne betale overdragelsessummen, og køber vil derfor skulle finansiere overdragelsen på andre måder.

Et generationsskifte kan vederlægges på følgende måder:

- Gave/arv
- Kontant/fremmed finansiering
- Udstedelse af et gældsbrief til køber (evt. via holdingselskab)
- Earn-out

Man kan vælge betale det fulde vederlag ved at vælge én af ovenstående metoder, eller ved en kombination af disse.

De skattemæssige konsekvenser for køberen vil være forskellige, alt efter hvilken form for vederlæggelse der vælges, og hvem køberen er. Nedenfor vil de tidligere nævnte finansieringsformer nærmere uddybes.

5.1 Gaver/arv

Ved et generationsskifte har man mulighed for, at vælge vederlæggelse helt eller delvist ved at vederlægge i form af gave eller arv. Alt efter hvem man overdrager virksomheden til, vil køberen enten blive afgifts- eller skattepligtig af gaven. For at få defineret, hvornår man bliver henholdsvis afgifts- eller skattepligtig af gaven, skal man se lidt nærmere på boafgiftsloven. Af boafgiftslovens § 22 stk. 1 er det oplyst, hvem man kan afgiftsfrit kan give gaver til såfremt beløbet ikke overstiger en grænse på DKK 60.700 (2015-niveau)⁹ indenfor et kalenderår. Sammenholder man den udtømmende liste i boafgiftslovens § 22 stk. 1 med den udtømmende liste i aktieavancebeskatningslovens § 34 stk. 1 litra 1, kan det altså udredes, at følgende personer vil skulle afgiftsbeskattes ved en overdragelse af en virksomhed ved gave:

- Børn
- Børnebørn
- Stedbørn
- Samlevende (se nærmere definition herpå i afsnit om personkredsen)

⁹<http://www.skm.dk/skattetal/beregning/skatteberegning/beloebsgraenser-i-skattelovgivning-der-reguleres-efter-personskattelovens-§-20-2014-2015/>

I henhold til boafgiftslovens § 23 stk. 1, vil de ovennævnte personer skulle beskattes med 15 % af det samlede gavebeløb, dog fratrukket det afgiftsfrie grundbeløb på DKK 60.700 jævnfør boafgiftslovens § 22 stk. 1.

Ved gaver givet efter boafgiftslovens § 22 indtræder afgiftspligten ved modtagelsen af gaven. Både gavegiver og gavemodtaget skal i henhold til samme paragraf anmelde gaver, der overstiger grundløbet på DKK 60.700, senest den 1. maj i det følgende år fra afgivelse af gaven. Anmelder man ikke gaven til SKAT rettidigt, kan SKAT gå ind og fastsætte en værdi af gaven skønsmæssigt jævnfør boafgiftslovens § 22 stk. 3.

Ovenfor er nævnt de skattemæssige konsekvenser for overdragelse ved gave til børn, børnebørn, stedbørn og samlevende i henhold til boafgiftslovens bestemmelser. Som nævnt i tidligere afsnit kan man i henhold til aktieavancebeskatningslovens § 34 ligeledes foretage en skattemæssig succession til søskende og disses børn. Da disse personer ikke falder ind under boafgiftslovens § 22 stk. 1, vil disse være skattepligtige af en gave i henhold til statsskattelovens § 4, stk. 1, litra c jævnfør statsskattelovens § 5, hvormed gaven vil skulle medregnes til gavemodtagerens skattepligtige indkomst. Det samme vil gøre sig gældende til øvrige personer, uden for boafgiftslovens § 22 stk. 1. I henhold til personskatteloven § 3 skal gaven beskattes som personligindkomst uden tilbageholdelse af arbejdsmarkedsbidrag.

5.1.1 Passiv post

Har man valgt at overdrage sit selskab ved succession i henhold til aktieavancebeskatningslovens § 34, og har man ligeledes valgt at selskabet skal overdrages ved en gave, har man jævnfør kildeskattelovens § 33 D mulighed for at beregne en passivpost, som man vil kunne modregne i beregningen af den værdi der er gaveafgiftspligtig. Overdrages virksomheden derimod ved fuld betaling i kontanter eller ved udstedelse af et gældsbevis, har man ikke mulighed for at beregne en passivpost, og dermed få en fradrag i overdragelsessummen.

Formålet med passivposten i forbindelse med overdragelse ved gave er, at udligne eventuelle skattetilsvare vedrørende de overdragne aktiver. Er modtageren gaveafgiftspligtig, vil passivposten modregnes i det afgiftspligtige beløb, hvorimod passivposten vil skulle

modregnes i den skattepligtige indkomst for en modtager der er skattepligtig efter statsskattelovens § 4, litra c.

Beregningsgrundlaget for passivposten er i henhold til kildeskattelovens § 33 D, stk. 2 er den lavest mulige skattepligtige fortjeneste, som der ville være kunnet være opnået ved et salg på overdragelsestidspunktet (til tredjemand). Passivposten vil efter opgørelsen kunne beregnes som 22 % af den lavest mulige skattepligtige fortjeneste jævnfør kildeskattelovens § 33 D, stk. 3, da der i vores opgave tages udgangspunkt i skattemæssig succession efter aktieavancebeskatningslovens § 34.

Af en afgørelse fra landsskatteretten (TfS 2001 174 LSR¹⁰) blev det blevet slået fast, at man har mulighed for at beregne en fuld passivpost, hvis en succession vederlægges delvis ved gave og delvis ved kontanter eller gældsbev. Dette betyder altså, at passivposten ikke skal nedsættes forholdsmæssigt i forhold til fordelingen af vederlag ved gave og kontanter. Begrundelsen heri ligger i, at passivpostens formål er at kompensere for den latente skat, som vil komme til beskatning ved et senere salg af aktierne.

5.2 Udstedelse af gældsbev

I forbindelse med et generationsskifte har man mulighed for at finansiere dette, ved at køber eventuelt udsteder et gældsbev til købers holdingselskab, eller direkte til den overdragne virksomhed, hvis køber ikke har et sådant.

Aftalevilkårene for lånet fastsættes på baggrund af normal risikovurdering for sælger, og det er disse der er afgørende for, om låneaftalen vil være attraktiv for overdrageren. Udstedelse af et sådant gældsbev vil ofte være forbundet med, at overdrager beholder en ejerandel i virksomheden eller at der stilles sikkerhed i de overdragne aktier/anparter.

5.3 Earn-out

Ved finansieringen af et generationsskifte har overdrageren og køber mulighed for at indgå en såkaldt "earn-out"-aftale, hvor man gør overdragerens betaling afhængig af virksomhedens resultat de kommende år. Det kan eksempelvis aftales, at overdrageren skal have 50 % af virksomhedens overskud efter skat de efterfølgende 3 regnskabsår.

¹⁰ <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?oID=106761>

Anvendelse af earn-out til finansiering af et generationsskifte er en attraktiv form for vederlægges set i forhold til køber, da køber har mulighed for at påvirke virksomhedens resultat, således at sælgers betaling ikke nødvendigvis bliver så stor som forventet. Dermed ligger der også en vis risiko for overdrageren ved valg af denne finansieringsform.

6. Værdiansættelse af virksomheden

Ved værdiansættelse af virksomheden i forbindelse med et generationsskifte, skal værdien af virksomheden opgøres til handelsværdier i henhold til boafgiftslovens § 27 stk. 1 samt statsskattelovens § 4, stk. 1 litra c. Handelsværdien af virksomheden svarer til den værdi, man ville have opnået for virksomheden, hvis der havde været tale om salg mellem to uafhængige parter på et åbent marked, som hver især havde en interesse i et trække prisen henholdsvis op og ned (armslængde-princippet).

SKAT har den 21. august 2009 udarbejdet en vejledning til brug for værdiansættelse af virksomheder, hvor der er krav om dokumentation for, at overdragelsessummen er fastsat til handelsværdier. Styresignalet er udsendt for at undgå, at virksomheder værdiansættes for lavt mellem interesseforbundne parter. Dette kan for eksempel være i de tilfælde, hvor der overdrages til familie, hvor SKAT kan sætte tvivlsspørgsmål til, om overdragelsessummen er opgjort til handelsværdier.

Tidligere har SKAT ligeledes udarbejdet de to TSS-cirkulære 2000-9 (værdiansættelse af aktier og anparter) samt 2000-10 (værdiansættelse af goodwill).

Af SKAT's vejledning af den 20. august 2009 kan man læse om, hvilke metoder de anbefaler til værdiansættelse, samt hvilke krav SKAT har til dokumentationen af værdiansættelsen. I tilfælde hvor SKAT ikke er enig i værdiansættelsen kan SKAT omstøde denne, og man risikerer dermed at værdiansættelsen sættes højere end det man ellers havde overdraget virksomheden til.

Nedenfor ses en nærmere beskrivelse af SKAT's TSS-cirkulærer 2000-9 og 2000-10 samt værdiansættelsesvejledningen af 21. august 2009. SKAT har ikke udstukket nogen præcise retningslinjer for, hvornår man skal benytte sig af enkelte vejledninger, og det kan derfor

være lidt uklart, hvornår man skal benytte de forskellige modeller til værdiansættelse, hvilket SKAT ligeledes giver til udtryk i vejledningen af 20. august 2009.

6.1 TSS-cirkulære 2000-9 (værdiansættelse af aktier og anparter)

Af dette cirkulære er der fastsat nogle retningslinjer for, hvordan værdien af aktier og anparter skal fastsættes. Udgangspunktet er, at disse skal fastsættes til handelsværdien på overdragelsestidspunktet. For børsnoterede virksomheder svarer dette til den børsnoterede kurs. Værdiansættelsen af unoterede aktier/anparter er imidlertid ikke lige så nem at finde en præcis handelsværdi for, med mindre de allerede på et tidligere tidspunkt har været til salg på overdragelsestidspunktet, og det er her TSS-cirkulære 2000-9 kommer til hjælp.

Af cirkulæret samt SKAT's juridiske vejledning fremgår det, at vejledningen finder anvendelse for interesseforbundne parter, der ikke er omfattet af TSS-cirkulære af 1982. Da TSS-cirkulære af 1982 er ophørt i februar 2015 (se mere herom i afsnit 6.3), må det kunne konkluderes, at TSS-cirkulære 2000-9 i dag finder anvendelse på alle overdragelser mellem interesseforbundne parter.

Af TSS-cirkulære 2000-9 fremgår det, at handelsværdien som udgangspunkt sættes til virksomhedens indre værdi på baggrund af den seneste årsrapport, tillagt værdien af virksomhedens goodwill (se afsnit 6.2 for opgørelsen heraf).

Derudover fremgår det af cirkulæret også, at man skal korrigere værdien af ejendomme, således at disse er indregnet til den offentlige ejendomsvurdering.

Er der afsat udskudt skat i årsrapporten der benyttes til værdiansættelsen, skal denne korrigeres således at udskudt er afsat på baggrund af de korrigerede tal i henhold til cirkulæret. Opstår en negativ udskudt skat (et skatteaktiv) kan dette medtages, hvis det fastsættes til under kurs 100.

6.2 TSS-cirkulære 2000-10 (værdiansættelse af Goodwill)

Af dette cirkulære er det fastsat, hvordan goodwill af virksomheden beregnes. Til beregningen tages der udgangspunkt i virksomhedens seneste 3 års regnskabsmæssige resultater korrigeret for eventuelt medarbejdende ægtefælles lønninger, renteindtægter samt renteudgifter. På baggrund heraf beregner man virksomhedens gennemsnitlige

indtjening de seneste 3 år, og korrigerer efterfølgende denne med udviklingstendensen for de 3 år. Til sidst kapitaliserer man værdien, således at man får værdien af goodwill til nutidsværdier.

6.3 TSS-cirkulære 1982 (familieoverdragelse)

Tidligere har man i forbindelse med overdragelse af familie virksomheder haft mulighed for at benytte TSS-cirkulære 1982 til værdiansættelse af virksomheden, hvor man ved værdiansættelsen kunne benytte sig af den såkaldte skattekurs, til værdiansættelse af virksomheden. Cirkulæret fandt anvendelse på overdragelser til familiemedlemmer omfattet af boafgiftslovens § 22. Dette betyder altså, at overdragelser til søskende og disses børn ikke vil falde ind under dette cirkulære.

I praksis har man lavet en kursberegning af virksomhedens seneste årsregnskab. Kursen man anvendte til værdiansættelsen blev beregnet på baggrund af den offentliggjorte beregningsfaktor (kapitaliseringsfaktor).

Anvendelsen af formueskattekursen til værdiansættelsen af virksomheden har været meget populær ved overdragelse af familiedrevne virksomheder, da virksomhedens værdi ved brugen heraf vil ligge langt under de reelle handelsværdier, og beskatningsgrundlaget dermed har været noget lavere for modtageren.

Af styresignal SKM2015.96.SKAT¹¹ har SKAT dog ændret praksis på området, således at man fra februar 2015 ikke længere kan benytte sig af formueskattekursen til værdiansættelse af virksomheden ved familieoverdragelse. Dette betyder, at værdiansættelsen fremadrettet skal fastsættes på baggrund af aktiernes handelsværdi.

6.4 Værdiansættelsesvejledning af 20. august 2009

Værdiansættelsesvejledningen af 20. august 2009 skal benyttes i de situationer, hvor der sker overdragelse mellem interesseforbundne parter. TSS-cirkulærene 2000-9 samt 2000-10 bygger på værdiansættelse ved brug af historiske regnskabsmæssige resultater, hvorimod vejledningen af 20. august 2009 bygger på skøn om virksomhedens fremtidige resultater.

¹¹ <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=2170704&vld=0>

I værdiansættelsesvejledningen¹² har SKAT opstillet fire modeller, som kan anvendes til værdiansættelse. De fire metoder er DCF-modellen, EVA-modellen, multipel værdiansættelse og Relief from Royalty-metoden.

6.4.1 DCF-modellen

DCF-modellen, eller Discounted Cash Flow modellen, er en indkomstbaseret model, hvor man opgør virksomhedens værdi ved at tilbagediskontere virksomhedens forventede fremtidige pengestrømme til nutidsværdi.

6.4.2 EVA-modellen

EVA-modellen minder om DCF-modellen, men hvor DCF-modellen er indkomstbaseret, baserer EVA-modellen sig på regnskabsmæssige nøgletalselementer som ROIC (Return On Invested Capital eller afkastningsgraden). Ved brug af EVA-modellen ser man på de fremtidige forventede nøgletal, og tilbagediskontere disse, så man får nutidsværdien af virksomheden.

6.4.3 Multipel værdiansættelse

Ved multipel værdiansættelse forsøger man at værdiansætte virksomheden ved at sammenligne nøgletal mv. med andre virksomheder indenfor samme branche.

6.4.4 Relief from Royalty-metoden

Denne metode bruges til værdiansættelse af immaterielle anlægsaktiver. Ved værdiansættelse tilbagediskonteres værdien af royalty eller andre betalinger, som erhververen ville skulle have betalt, hvis denne ikke havde erhvervet det immaterielle aktiv.

6.5 Værdiansættelse – familie kontra medarbejder

I afsnit 6.1 om værdiansættelse ved overdragelse af anparter, blev det nævnt, at man ved overdragelse til familiemedlemmer tidligere havde mulighed for at værdiansætte virksomheden ved anvendelse af TSS-cirkulære af 1982 om familieoverdragelser, indtil ophævelsen heraf i februar 2015. Da værdiansættelser mellem øvrige interesseforbundne

¹² <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=1813207&chk=208529>

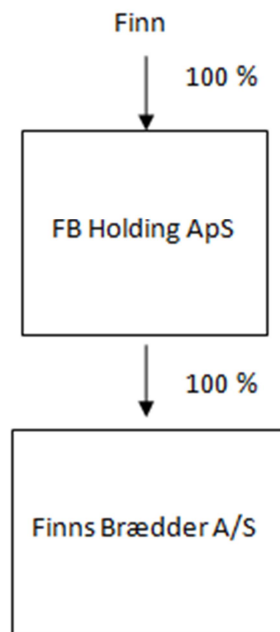
parter styres af TSS-cirkulære 2000-9, må det kunne drages at familieoverdragelser fremadrettet ligeledes skal værdiansættes på baggrund af dette cirkulære.

Til forskel fra familiemedlemmer anses medarbejdere ikke at være en interesseforbunden part, hvorfor det må antages, at værdiansættelsen af virksomheden mellem overdrager og medarbejder naturligt vil reguleres således, at virksomheden værdiansættes efter armlængde-princippet.

7. Case beskrivelse

Finns Brædder A/S er et solidt firma med en god, stabil kundekreds, et hold pålidelige og kompetente medarbejdere samt en sund økonomi. Selskabets aktivitet består i at udføre tømrerdelen på større entreprisopgaver. I de seneste år er Finns Brædder A/S ligeledes begyndt at tage hovedentrepriser ind, hvor de står for hele entreprisen på de større opgaver, og dermed også står for at hyre murer, elektrikere mv. på entreprisopgaven. Udover de større entreprisopgaver har Finns Brædder A/S også en del mindre private kunder, da Finn mener at det fortsat er vigtigt at komme ud til mindre kunder, således at virksomhedens navn kommer til stor synlighed i samfundet.

Igennem virksomhedens levetid, har virksomheden ændret sig fra at være et lille enkeltmandsfirma, til at være et stort entreprenørselskab. Tilbage i 2000 omstrukturerede Finn sin virksomhed fra en personligt drevet virksomhed til et selskab. Anskaffelsessummen for anparterne blev i den forbindelse fastsat til at udgøre DKK 5.343.475. I forbindelse med omstruktureringen stiftede Finn et holdingselskab. Selskabets struktur ser i dag derfor således ud:

Finn Andersen ejer "Finns Brædder A/S", som han har ejet og drevet i 30 år, fra han blev færdigudlært tømmersvend. Da Finn på nuværende tidspunkt er 60 år, er han så småt begyndt at overveje, hvordan han skal træde ud af virksomheden.

Finn har altid sat en stor lid i at eje fremfor at leje, og derfor ejer virksomheden selv de bygninger, hvori de har kontor, lagerhal mv. De aktiverede ejendomme i balancen er udelukkende til eget brug for virksomheden, og disse lejes ikke ud.

Finn Andersen er gift med Birgit, som er 59 år. Birgit arbejder som socialpædagog, og har aldrig været en del af virksomheden. Sammen har Finn og Birgit sønnerne Jens og Peter, som er henholdsvis 35 og 31 år.

Jens er delvist trådt i sin fars fodspor, og blev for 12 år siden færdigudlært snedker. Efter at have været ansat hos sin tidligere læreplads i 5 år, blev Jens ansat i Finns Brædder A/S. Jens arbejder som ledende tømmersvend, når de er ude på entrepriseopgaver. Det er altså derfor blandt andet Jens' ansvar at sørge for, at holdet af tømmer på pladsen er sat korrekt sammen, samt at holde overblikket over, hvor langt de er med entrepriseopgaven mv. Siden Jens blev ansat i firmaet, har han ofte snakket med Finn om, at det kunne være fordelagtigt på sigt eventuelt at opkøbe mindre murerfirmaer mv., eller blot ansatte folk indenfor disse

gafområder, således at Finns Brædder A/S på sigt kan udføre større dele af entreprisen på de store entrepriseopgaver, fremfor at skulle købe entreprisen ude hos andre firmaer.

Sønnen Peter er gået i en helt anden retning, og er netop blevet færdig med sin cand.merc.aud., og har et godt job i et landets store revisionselskaber.

Privat er Jens gift med Malene, og sammen har de en datter på 5 år. For 8 år siden valgte Jens og Malene sammen at bygge et hus, som de i dag har en del friværdis i. Jens har altid været god til at spare op, og har aldrig været typen, der har brugt hele sin løn på ferier, unødvendige udgifter mv. Malene arbejder som marketingschef i et reklamebureau, og modtager derfor en månedsløn på DKK 70.000. Sammen har de en opsparing på ca. DKK 400.000 i deres pengeinstitut.

Da Jens har arbejdet i Finns Brædder A/S i flere år, har han stor interesse i at overtage virksomheden, den dag Finn skal gå på pension. Grundet Jens' interesse, har Finn og Jens snakket om, at Jens på sigt skulle deltage i undervisning/kurser i ledelse og management, for at være bedre rustet til den opgave, det er at lede en virksomhed som Finns Brædder A/S. Den anden søn Peter, har ingen interesse i at træde ind i familievirksomheden, eftersom hans hverv i revisionsbranchen er den karrierevej han ønsker at gå. Peter ønsker dog ikke, at der opstår en situation hvor han bliver forfordelt, hvis Jens ved et senere generationsskifte skulle overtage Finns Brædder A/S. Hverken Jens eller Peter ønsker at se virksomheden falde ud af familiens hænder.

I medarbejderstaben indgår 2 ledende medarbejdere, Arne og Kjeld, som begge har været i firmaet i mange år. Arne, der er Finns tidligere lærling, har i dag en stilling som projektleder i Finns Brædder A/S, og har derfor stor indflydelse på den daglige drift, herunder tilbudsgivning, bemanding mv. I det daglige arbejder Arne derfor en del sammen med Jens.

Over de seneste år, har Finns Brædder A/S vundet flere længerevarende entrepriser grundet Arnes store netværk og kontakter i branchen, og har derfor sikret sig en stabil indtjening den kommende årrække. I forbindelse med finanskrisen har Finn og Kjeld lagt et stort arbejde i at minimere virksomhedens omkostninger, for at styre virksomheden sikkert og solidt igennem

krisen. Disse niveauer af styring og kontrol af den interne økonomi har sidenhen været bibeholdt, og har været med til at konsolidere virksomheden yderligere.

Kjeld har i 15 år siddet som regnskabschef i virksomheden, og er derfor manden med det bedste overblik over virksomhedens økonomi. Grundet Arne og Kjelds mange år i firmaet har Finn stor tiltro til dem begge, hvilket blot forstærkes af det tætte samarbejde de alle 3 har i dagligdagen.

Både Arne og Kjeld er som typer begge ret konservative. Hvor Jens er den innovative type der ser muligheder i at opkøbe mindre firmaer, eller eventuelt ansatte folk fra murerbranchen mv., mener Arne og Kjeld, at det er vigtigt at holde fokus på det fagområde, som de er gode til, således at man ikke ender med at slække på kvaliteten af det nuværende arbejde.

Privat bor Arne alene, og har hverken kone, kæreste eller børn. Arne bor til leje, og har derfor ikke bundet nogle midler i fast ejendom. Arne kan godt lide at bo lidt eksklusivt, og han bruger derfor en del penge på husleje hver måned. Derudover investerer han ligeledes ofte i nye teknologiske ting. Til trods herfor, sparer han ligeledes hver måned op på en opsparing, hvor der lige nu står ca. DKK 200.000.

Kjeld er gift og har 2 børn med konen AnneMette. Sammen bor de på et lille nedlagt landbrug, hvor de har et par enkelte dyr til børnene. Kjeld købte gården efter sine forældre for 20 år siden, og har lige siden betalt af på realkreditlånet. Der er i dag en friværdis i gården på DKK 1.000.000.

Finn og Birgit har altid haft en god og sund privatøkonomi. Birgit har altid haft stor fokus på at indbetale på en pensionsordning, og har i dag sparet op på en ratepension, så hun vil kunne få DKK 375.000 udbetalt årligt i 10 år. Finn har ligeledes indbetalt til en ratepensionsordning gennem en længere periode, og vil kunne få 380.000 udbetalt årligt over 10 år. Derudover har Finn og Birgit et hus, der er gældfrit. Huset er i dag vurderet til at have en værdi på DKK 4.500.000.

Finn sætter stor pris på at arbejde, og sætter en stor ære i at se sin virksomhed vokse. Han har altid arbejdet meget hårdt og flittigt, og har set virksomheden som sit store livsværk.

Finn vil dog også gerne have tid til at nyde sin alderdom, og ønsker derfor at gå på pension når han runder de 65 år. Derfor ønsker han allerede nu og se på de muligheder der er for at generationsskifte sin virksomhed. Da Finns Brædder A/S, som tidligere nævnt, er Finns livsværk, ønsker han ikke se sin virksomhed lukke, men at videregive denne til enten sine to sønner, eller til en af hans to trofaste medarbejdere, Arne og Kjeld.

Finn ønsker at generationsskiftet i højere grad skal være en fremtidssikring af virksomheden og ikke en økonomisk sikring af hans pensionstilværelse. Som tidligere nævnt har Finn en fornuftig pensionsopsparing, samt en stor friværdi i huset, som vil kunne sikre ham økonomisk i årene efter hans udtræden af firmaet. Han ønsker derfor at generationsskiftet skal ske på laveste markedsmæssige vilkår, der stadig tilgodeser de skattemæssige retningslinjer, og dermed eliminerer risikoen for en senere skattesag.

Finn har tidligere snakket med en revisor vedrørende generationsskiftet, og revisoren har i denne forbindelse ligeledes nævnt muligheden for et generationsskifte med skattemæssig succession, hvilket Finn fandt meget interessant, da han i dette tilfælde vil undgå beskatning af avancen ved overdragelsen. Revisoren har i forbindelse med drøftelsen heraf dog ikke set på, hvorvidt kravene vedrørende overdragelse ved skattemæssig succession er opfyldt.

Ved mødet med revisoren fortalte Finn ligeledes, at han ikke er helt klar over, om han ønsker at overdrage hele virksomheden på én gang, eller om han gerne vil overdrage den over flere gange, således at han stille og roligt træder ud af virksomheden. Det er dog hans intention, at hele virksomheden på sigt skal overdrages. Han er på nuværende dog indstillet på, at minimum halvdelen af virksomheden skal overdrages.

I samme forbindelse undersøgte Finn og revisoren ligeledes hvad den offentlige ejendomsvurdering af ejendommen var, da revisoren skulle bruge dette tal til brug for værdiansættelsen af virksomheden. Efter opslag på SKAT's hjemmeside kunne det konstateres, at den offentlige ejendomsvurdering af ejendommene i Finns Brædder A/S var fastsat til DKK 13.500.000. Finn har oplyst revisoren om, at der de seneste år kun er foretaget små forbedringer på selskabets bygninger, og at der ikke har været nogen tilbygninger, væsentlige forbedringer med videre på disse de seneste år, som vil kunne have påvirket den seneste offentlige ejendomsvurdering.

I forbindelse hermed har revisoren ligeledes nævnt mulighederne for finansiering af generationsskiftet. Finn vil dog helst undgå at skulle udstede et gældsbev til ham privat af sikkerhedsmæssige hensyn.

Da Finn og Jens tidligere har drøftet muligheden for et eventuelt generationsskifte til Jens, har Jens været forbi sin bank for at høre, hvor meget han eventuelt vil kunne låne af dem til brug for finansiering af overdragessummen. Bankrådgiveren har her givet Jens et lånetilsagn på DKK 900.000 grundet Jens og Malenes friværdis i boligen. I forbindelse hermed har Jens og Malene drøftet den private situation, og Malene har i forbindelse hermed givet udtryk for, at hun gerne vil være med til at støtte op om projektet, men at finansieringen af overdragessummen ikke skal påvirke deres privatøkonomi så meget, at de ikke stadig kan spare op til ferier eller eventuelle uforudsete udgifter.

7.1 Analyse af generationsskifte i Finns Brædder A/S

Som tidligere nævnt er det altafgørende at et generationsskifte planlægges rettidigt. Derfor er det vigtigt, at Finn får taget de rette overvejelser allerede nu, med henblik på at overdrage virksomheden indenfor de næste par år. Det er vigtigt for Finn at være parat til at overlade sit livsværk i hænderne på andre. Der er derfor nogle bløde værdier i form af Finns følelser i forhold til en overdragelse af virksomheden der skal tages hensyn til. Det er nødvendigt at han føler sig tryk ved tanken om at virksomhedens fremtid er i sikre hænder. For at sikre dette må Finn gøre sig overvejelser om hvilke kandidater der kan overtage virksomheden, og bringe ham den nødvendige tryghed i forhold til virksomhedens fremtidige drift. Ligeledes skal Finn tage hensyn til sit liv udenfor virksomheden, hvor han skal føle sig klar til en tilværelse som pensioneret, hvor der som udgangspunkt vil være væsentligt mere fritid og uden forpligtelsen af at være erhvervsdrivende. Dette er en stor omvæltning i hverdagen, hvorfor den først bør indtræde når Finn føler sig klar og rustet til det. Her vil Finn uden tvivl tage hensyn til hans hustru Birgit, hun har mulighed for at gå på efterløn når hun bliver 63, altså om 4 år. Derfor vil det være oplagt at Finn overdrager virksomheden så det passer med Birgits tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Med hensyntagen til disse overvejelser vil det være hensigtsmæssigt for Finn at overdrage virksomheden indenfor de næste 5 år.

Dette betyder, at Finn har omtrent 5 år til at planlægge overdragelsen af virksomheden Finns Brædder A/S. Herunder skal der tages stilling til, hvem køber af virksomheden skal være. Finns overvejelser herom er utrolig ambivalente. Som mange andre fædre, varmer det naturligvis Finns hjerte at hans søn står på spring til at overtage og videreføre hans livsværk. Jens, Finns søn, har langt hen ad vejen også alle de kompetencer og kvalifikationer som Finn selv havde da han sprang ud i sit selvstændige eventyr. Det der gør Finn nervøs er, hvorvidt Jens har de nødvendige kompetencer til at lede virksomheden, i den form og størrelse den har på nuværende tidspunkt. Det vil naturligvis være muligt for Jens at benytte sig af de ledende medarbejdere der er i virksomheden. Der kan dog herske tvivl om, hvordan samarbejdet vil fungere, mellem de personer der ligeledes har været kandidaterne til en overdragelse, når én eller flere af kandidaterne er blevet fravalgt og der er blevet udvalgt en ny ejer og leder af virksomheden. Det er derfor umuligt at spå om hvorvidt virksomhedens ledelse vil bevare dens nuværende besætning efter et ejerskifte, og hvorvidt Jens vil være i stand til at rådføre sig med de nuværende ledende medarbejdere. Det vægter naturligvis også højt, at Finn er med til at fremtidssikre hans familie, herunder hans børn og børnebørn. Han skal dog huske at ved at overdrage virksomheden til Jens, vil han være nødt til en finde en passende kompensation til hans anden søn Peter. Her kunne der med stor sandsynlighed være tale om forskud på arv, tilsvarende den værdi der vil blive tilført Jens ved overdragelsen af virksomheden, eller eventuelt udarbejdelse af et testamente, hvori det fremgår, at Jens' del af arven skal nedskrives med gavebeløbet Jens får ved overdragelse af virksomhed.

Alternativt til at vælge sin søn, har Finn mulighed for at vælge en af de ledende medarbejdere som køber af virksomheden. Her kan både Kjeld og Arne komme i spil, da de begge har dybdegående indsigt i virksomheden. Arne har fordelen ved at have været en del af driften i mange år, og har et godt tillidsforhold til virksomhedens kunder, små som store. Arnes ulempe er at han ikke har andre forudsætninger for at være kvalificeret til at lede en virksomhed, herunder manglende erfaring med administration og rapportering. Faktisk er Arnes kvalifikationer en diametral modsætning til Kjeld og hans kvalifikationer. Kjelds arbejde som regnskabschef har givet ham indsigt i virksomhedens økonomi, og har bidraget til at sikre at driften fungerer på de bedste mulige vilkår. Kjeld vil være i stand til at forsætte

driften i dette spor, og hvis han formår at bevare de nuværende medarbejdere, tyder det ikke på at Kjeld vil have et problem med samtidigt at arbejde for virksomhedens eksisterende kunder. Dette betyder, at Finn over den næste årrække vil være nødsaget til at vurdere hvilke af de 2 medarbejdere, der egner sig bedst som leder af virksomheden, for at kunne træffe et valg imellem de 2 kandidater. Udover den professionelle vurdering, kan der være personlige faktorer der spiller ind. Finn kan have et bedre forhold til en af medarbejderne end den anden. Ligeledes kan det tænkes, at den ene medarbejder har større interesse i at overtage virksomheden end den anden. Imidlertid vil behandlingen af generationsskiftet være uændret, uagtet hvilken medarbejder der vælges, med undtagelse af finansieringsmulighederne, der kan variere alt efter medarbejdernes økonomiske situation. Det vil derfor ikke påvirke virksomhedens tal som udgangspunkt. Den største fordel ved at vælge at overføre virksomheden til en af de ledende medarbejdere er, at deres førsteprioritet vil være at videreføre virksomheden i dens nuværende form, naturligvis med forbedringer og fortsat rentabilitet i øjemed. På den anden side af vægtskalaen har vi dog et tungt argument, der består i, at hvis Finn vælger at overdrage virksomheden til en medarbejder, der ligger udenfor familiens kreds, vil sandsynligheden for familiestridigheder være overhængende. Ligeledes vil Jens' engagement og tilstedeværelse i virksomheden være i fare. Det er ikke utænkeligt at Jens simpelthen vil forlade virksomheden, og måske endda forsøge sig selv med en selvstændig virksomhed, der kan konkurrere mod Finns Brædder A/S.

Finn vil derfor være nødt til at få udarbejdet et eksempel på hvordan overdragelsen vil se ud, både til en medarbejder og til sin søn, for at kunne træffe den rette beslutning.

7.1.1 Delkonklusion

Når et generationsskifte skal udføres kan der være flere kandidater til denne handling. I nogle tilfælde vil der blot være en enkelt kandidat, hvorfor det ikke er noget svært valg. I Finns tilfælde har han på nuværende tidspunkt 3 kandidater. Med de bløde værdier taget i betragtning, er der argumenter der taler for en kandidat indenfor familien og argumenter der taler for en kandidat udenfor familiens kreds. Vælger Finn at overdrage virksomheden til sin søn, har han sikret sin familie i næste generation og måske videre. Dette er naturligvis et

stærkt argument, da familien ofte er det vigtigste vi har. Denne sikring af familien er dog ikke garanteret, det kræver fortsat at virksomheden kører rentabelt og stabilt videre. Denne opgave er en af de nuværende ledende medarbejdere umiddelbart bedre stillet til at udføre. Vælges der at overdrage virksomheden til en medarbejder, vil der dog med høj sandsynlighed blive konflikter i familien. Finn må derfor gøre sig disse overvejelser når han konkluderer på hvilket generationsskifte vil være det mest hensigtsmæssige.

7.2 Overdragelse med succession

Som nævnt i opgaveteksten vil Finn gerne overdrage virksomheden anvendelse af reglerne om skattemæssig succession. For at Finn kan dette, skal følgende parametre være overholdt i henhold til aktieavancebeskatningslovens § 34:

1. Der skal overdrages minimum 1 % af selskabskapitalen
2. Aktierne må ikke falde ind under aktieavancebeskatningslovens § 19
3. Ved overdragelsen må der ikke kunne konstateres et tab ved opgørelse af avancer
4. Selskabets hovedaktivitet må ikke bestå i udlejning af fast ejendom, og selskabet må heller ikke falde ind under definitionen af et "pengetanksselskab"

Ad 1

Som ovenfor nævnt er det et krav at der minimum skal overdrages 1 % af selskabskapitalen. Som nævnt i casen ved Finn endnu ikke, hvor stor en del af virksomheden han ønsker at overdrage, men han ønsker som minimum at overdrage 50 %. Der med er kravet om overdragelse af minimum 1 % af selskabskapitalen opfyldt.

Ad 2

Definitionen i aktieavancebeskatningslovens § 19 er aktier og investeringsbeviser udstedt af investeringselskaber. Da Finns Brædder A/S er et aktieselskab og dermed falder ind under aktieavancebeskatningslovens § 1. Dermed er kravet om, at aktierne ikke må falde ind under § 19 opfyldt.

Ad 3

I teori afsnittet vedrørende reglerne om overdragelse af en virksomhed med skattemæssig succession, blev der redegjort for, at man ved opgørelse af avancerne på aktierne ikke måtte

kunne konstatere et tab, hvis man vil overdrage sin virksomhed ved anvendelse af reglerne om skattemæssig succession. I forbindelse med omdannelsen af Finns personligt drevne selskab i 2000 blev anskaffelsessummen på selskabet opgjort til DKK 5.343.475. For at kunne opgøre, hvorvidt der er tale om en gevinst eller et tab ved opgørelsen af avancen på aktierne, er det nødvendigt at opgøre selskabets handelsværdi på tidspunktet for generationsskiftet.

I afsnit 7.3.1.4 har vi opgjort handelsværdien for aktierne i Finns Brædder A/S. Denne værdi er opgjort til DKK 18.656.138. Avancen på aktierne ved overdragelse af virksomheden kan dermed opgøres til følgende:

Handelsværdi ved overdragelse	18.656.138
Anskaffelsessum ved omdannelse	5.343.475
Aktieavance	<u>13.312.663</u>

Det kan dermed konstateres, at aktieavancen ved overdragelsen vil udgøre en gevinst. Dermed bliver kravet om, at der ikke må konstateres et tab ved opgørelsen af aktieavancen opfyldt.

Ad 4

I henhold til aktieavancebeskatningslovens § 34, skal der være erhvervmæssig aktivitet i selskabet, og dette må ikke kunne betegnes som et pengetanksselskab. Som nævnt i opgavens afsnit 3, defineres et pengetanksselskab som et selskab, hvor mere end 50 % af selskabets indtægter kommer fra udlejningsejendomme, forvaltning af kontanter, værdipapirer og lignende, og virksomheden skal dermed opfylde indtægtskriteriet samt ligeledes aktiv kriteriet.

Finns Brædder A/S er en tømrvirksomhed, og aktiviteten heri består som nævnt i casebeskrivelsen af udførelse af tømmerarbejde, samt ledende arbejde på store entrepriser, hvilket kan defineres som erhvervmæssig virksomhed.

I bilag 1, findes selskabets resultatopgørelser samt balancer for de seneste 3 regnskabsår. I casebeskrivelsen nævnes det, at ejendommene selskabet ejer udelukkende benyttes til eget brug, og disse derfor ikke bruges til udlejning. Selskabets indtægter stammer altså

udelukkende fra driften af tømrerarbejdet, og dermed kan indtægtskriteriet ikke siges at være opfyldt.

Ser man på aktivkriteriet, er det udelukkende likviderne i selskabets balance der kan have en effekt på, om selskabet opfylder aktivkriteriet. Nedenfor ses en opgørelse af, hvor stor en procentdel selskabets likvider udgør af den totale aktivmasse som et gennemsnit over de seneste 3 år:

	2014	2013	2012	Total
Likvider	3.028.393	1.273.543	927.382	5.229.318
Aktivmasse	50.271.952	44.375.334	42.681.743	137.329.029

Gennemsnit likvider 1.743.106

Gennemsnit aktiver 45.776.343

Andel i % 3,81 %

Af ovenstående ses det, at virksomhedens likvider i gennemsnit har udgjort 3,81 % af selskabets totale aktivmasse over de seneste 3 år. Dermed er aktivkriteriet ikke opfyldt.

Ved ovenstående redegørelse ses det, at virksomheden ikke opfylder hverken indtægtskriteriet eller aktivkriteriet, og dermed kan denne ikke betegnes som en pengetanksvirksomhed. Dette betyder derfor, at selskabet har opfyldt det sidste kriterie for at kunne foretage en skattemæssig succession, ved overdragelse til enten sønnen Jens, eller en af de to medarbejdere.

7.2.1 Delkonklusion

Via en punktlig gennemgang af kriterierne for anvendelse af skattemæssig succession i henhold til aktieavancebeskatningslovens § 34 stk. 1, kan det konkluderes, at virksomheden opfylder betingelserne for, at denne kan overdrages ved skattemæssigt succession til enten Finns søn, Jens, eller en af de to medarbejdere.

7.3 Værdiansættelse af Finns Brædder A/S

I forbindelse med et generationsskifte er det væsentligt at få værdiansat virksomheden/aktierne, således at man kan se konsekvenserne heraf for både køber og sælger. Alt efter hvilken metode der vælges til generationsskiftet (succession kontra øvrige metoder) kan avancen ved overdragelsen af virksomheden få store konsekvenser for overdrageren, da en overdragelse uden skattemæssig succession kan bevirke, at overdrageren vil blive behæftet med en ikke uvæsentlig latent skat, til betaling indenfor en kort periode.

En væsentlig faktor i forbindelse hermed er ligeledes, hvorvidt køberen har mulighed for, at finansiere overdragelsessummen ved generationsskiftet, hvis der er tale om store overdragelsessummer.

På baggrund heraf vil vi opgøre handelsværdien for Finns Brædder A/S, således at man på baggrund heraf kan træffe den rigtige beslutning om både valg af metode samt finansiering af overdragelsen.

7.3.1 Værdiansættelse ved overdragelse til familie

Ved overdragelse af virksomhed til et familiemedlem indenfor den nævnte personkreds i aktieavancebeskatningslovens § 34 stk. 1, vil der være tale om overdragelse mellem interesseforbundne parter. I afsnit 6.3 redegjorde vi for, at det tidligere var muligt at værdiansætte virksomheden ved anvendelse af TSS-cirkulære af 1982 ved overdragelse til familiemedlemmer. Efter ophævelsen heraf i februar 2015, skal virksomhedens værdi efter nugældende regler opgøres ved anvendelse af TSS-cirkulære 2000-9 om overdragelse af aktier/anparter mellem interesseforbundne parter.

Finns Brædder A/S er ikke børsnoteret, hvorfor reglerne om værdiansættelse af unoterede aktier skal anvendes ved værdiansættelsen af virksomheden.

I TSS-cirkulæret 2000-9 fastslår SKAT, at virksomhedens værdi for unoterede aktier som udgangspunkt skal opgøres til handelsværdi på overdragelsestidspunktet. Kendes denne ikke, fordi man ikke tidligere har solgt virksomheden, kan man benytte SKAT's hjælperegel, som er angivet i cirkulæret.

Af hjælpereglen fremgår det, at unoterede aktiver kan værdiansættes til indre værdi, med regulering af goodwill samt enkelte øvrige elementer. Den indre værdi svarer til selskabets aktiver fratrukket selskabets gældsforpligtelser – eller med andre ord selskabets regnskabsmæssige egenkapital. Til opgørelsen heraf er det muligt for selskabet at anvende det senest aflagte årsregnskab.

På baggrund af bilag 1 (regnskabsoplysninger for Finns Brædder A/S) har vi udarbejdet nedenstående redegørelse for, hvilke aktiver der skal reguleres, samt hvorledes disse opgøres for Finns Brædder A/S på.

7.3.1.1 Ejendomme

Af TSS-cirkulære 2000-9 er det angivet, at et af de aktiver der skal reguleres for ved opgørelsen af selskabets værdi er selskabets ejendomme. Af cirkulæret fremgår det, at den regnskabsmæssige værdi af de indregnede ejendomme i årsregnskabet skal reguleres, således at disse opgøres til den senest kendte offentliggjorte ejendomsvurdering samt tillæg for eventuelle ombygningsudgifter, hvis disse ikke har været med til at danne grundlag for SKAT's fastsættelse af ejendomsvurderingen.

Jævnfør case beskrivelsen, har Finn sammen med revisoren slået den offentlige ejendomsvurdering op på SKAT's hjemmeside, hvor denne er opgjort til at være DKK 13.500.000. Af case beskrivelsen fremgår det ligeledes, at der ikke er foretaget nogen forbedringer på bygningerne der kan have påvirket den offentlige ejendomsvurdering.

Ved beregningen af avancen reguleres selskabets ejendomme, således at disse værdiansættes til DKK 13.500.000 svarende til den seneste offentlige ejendomsvurdering.

7.3.1.2 Goodwill og øvrige immaterielle aktiver

I TSS-cirkulære 2000-9 henvises der til TSS-cirkulære 2000-10 vedrørende fastsættelse af goodwill ved overdragelse af virksomheder mellem interesseforbundne parter. Af TSS-cirkulæret 2000-10 er der sat en beregningsmodel op, hvori det vises, hvordan goodwill skal beregnes.

I henhold til cirkulæret tages der udgangspunkt i selskabets seneste 3 regnskabsmæssige resultater, hvorefter der korrigeres for regnskabsmæssige renter, hvorefter indkomsten

vægtes. På baggrund heraf opgøres selskabets gennemsnitlige indtjening, som korrigeres for en udviklingstendens over de tre anvendte regnskabsår.

Efterfølgende skal virksomhedens aktiver forrentes. I henhold til cirkulæret skal aktiverne forrentes med den gældende kapitalafkastsats i henhold til virksomhedsskattelovens § 9, plus et tillæg på 3 %. Da der endnu ikke er offentliggjort en kapitalafkastsats for 2015, anvendes kapitalafkastsatsen for 2014. Kapitalafkastsatsen i 2014 er 2 %¹³. Tillagt procenttillægget på 3 % skal virksomhedens aktiver (eksklusiv likvider samt goodwill) forrentes med 5 %.

Til sidst skal "Rest til forrentning af goodwill" kapitaliseres. Kapitaliseringen af goodwill er udtryk for, i hvor mange år man forventer at kunne få et afkast på denne. Af den juridiske vejledning fra SKAT vedrørende værdiansættelse af goodwill¹⁴, har SKAT givet udtryk for, at levetiden på goodwill som udgangspunkt fastsættes til syv år, for virksomheder hvis produkter har karakter af standardprodukter. Da Finns Brædder A/S ikke tilbyder nogle specielle ydelser og produkter, vil man kunne karakterisere disse som standard produkter, hvorfor vi ved beregning af goodwill har fastsat levetiden til at være syv år. Af cirkulæret, samt den før nævnte juridiske vejledning om værdiansættelse af goodwill, fremgår det, at renten der skal anvendes til kapitalisering af goodwill skal fastsættes til gældende kapitalafkastsat i henhold til virksomhedsskattelovens § 9 plus et tillæg på 8 % svarende til en rente på 10 % i alt.

Af den juridiske vejledning kan det ses, at kapitaliseringsfaktoren for goodwill til forrentning med 10 % og en restlevetid på syv år er på 2,70¹⁵.

Nedenfor ses beregningen af goodwill for Finns brædder A/S opgjort på baggrund af ovenstående forudsætninger:

¹³ <http://www.skm.dk/skattetal/satser/satser-og-beloebsgraenser/virksomhedsskatteloven/>

samt

<http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=1948119&chk=210252>

¹⁴ <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=1948119&chk=210252>

¹⁵ <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=1948119&chk=210252>

	<u>2012</u>	<u>2013</u>	<u>2014</u>
Virksomhedens skattemæssige resultat	2.422.599	2.619.901	3.737.994
Medarbejdende ægtefælles	0	0	0
Renteindtægter	-13.283	-14.823	-12.323
Renteudgifter	198.363	187.305	123.435
Reguleret indkomst	2.607.679	2.792.383	3.849.106
Vægtning	1	2	3
Vægtet indkomst	2.607.679	5.584.766	<u>11.547.318</u>
			<u>19.739.763</u>
Gennemsnitlig indtjening			3.289.961
Udviklingstendens			620.714
			<u>3.910.674</u>
Forrentning af virksomhedens aktiver (ekskl. goodwill & likvider)			
Kapitalafkastsats (VSL§9) + 3%	5%	47.243.559	-2.362.178
Rest til forrentning af goodwill			<u>1.548.496</u>
Kapitalisering	Faktor	År	
Kapitalafkastsats (VSL§9) + 8%	10%	7	<u>4.180.939</u>
Beregnet goodwill - afrundet (skønsmæssigt)			<u>4.180.000</u>

Af ovenstående beregning ses det altså, at goodwillen i Finns Brædder A/S opgøres til DKK 4.180.000 på baggrund af retningslinjerne fastsat i TSS-cirkulære 2000-10.

7.3.1.3 Udskudt skat

Efter ovenstående regulering af ejendommenes værdi til den offentlige ejendomsvurdering skal den udskudte skat ifølge TSS-cirkulære 2000-9 reguleres. Ejendomme er ifølge regnskabsoplysningerne for 2014 indregnet til DKK 13.002.973. Jævnfør afsnit 7.3.1.1 reguleres ejendomme ved opgørelse af virksomhedens handelsværdi til den seneste offentliggjorte ejendomsværdi svarende til DKK 13.500.000. Forskellen mellem disse to beløb udgør DKK 497.027, og den udskudte skat skal derfor reguleres på baggrund af forskellen mellem disse to værdier. Der tages i opgaven udgangspunkt i selskabsskattesatsen for 2015, da denne som udgangspunkt er anvendt til hensættelse af udskudt skat i årsregnskabet for 2014.

Foruden reguleringen af udskudt skat vedrørende opreguleringen af ejendommen, skal der også beregnes en regulering af udskudt skat på den beregnede goodwill. Der tages her ligeledes udgangspunkt i skattesatsen for 2015 til beregning heraf.

7.3.1.4 Værdiansættelse af virksomheden

På baggrund af ovenstående reguleringer kan virksomhedens handelsværdi gøres op. Som nævnt tages der ved værdiansættelsen udgangspunkt i virksomhedens indre værdi pr. 31. december 2014, hvorefter de ovenfor behandlede reguleringer tillægges. Til sidst reguleres handelsværdien med den udskudte skat på reguleringer. På baggrund heraf kan handelsværdien ved overdragelse mellem interesseforbundne parter/familie opgøres til følgende:

Indre værdi i henhold til årsregnskab 2014		15.078.212
Offentlig ejendomsvurdering, ejendom	13.500.000	
Bogført værdi af ejendom	-13.002.973	497.027
Beregnet goodwill	4.180.000	
Bogført værdi af goodwill	0,00	4.180.000
Udskudt skat af værdi reguleringer 23,5 % af 4.677.027		-1.099.101
Virksomhedens værdi		<u>18.656.138</u>

Af ovenstående fremgår det, at virksomhedens handelsværdi på baggrund af TSS-cirkulære 2000-9 samt 2000-10 kan opgøres til DKK 18.656.138, hvilket svarer til handelsværdien af virksomheden, som dermed er den lavest mulige pris, virksomheden kan overdrages til, ved et generationsskifte til familien.

7.3.2 Værdiansættelse til medarbejdere

Værdiansættelse af virksomheden til individer udenfor familiekredsen, altså personer der ikke anses som værende interesseforbundne parter, vil foregå på andre betingelser end ovenstående værdiansættelse. Her vil der være fokus på at sælge virksomheden til den bedste tilgængelige pris i forhold til markedet. Dette betyder altså, at virksomheden vil blive udbudt, og efterspørgslen til dels vil bestemme værdien af virksomheden. Mindsteværdien må anses som værende minimum lig den handelsværdi der vil være værdiansat til familie

eller andre interesseforbundne parter. I situationer hvor dette ikke er tilfældet, vil det være markedet der sætter prisen, hvorfor virksomhedsejer teoretisk godt kan stå i en situation hvor markedets fastsatte værdi ikke kan stå mål med den indre værdi i selskabet.

I tilfælde hvor der generationsskiftes til medarbejdere, anses disse som værende uafhængige parter og hvorfor virksomheden bør værdiansættes herefter. For virksomheden Finns Brædder A/S, der har Kjeld og Arne som nærtstående medarbejdere, må tilhørsforholdet vurderes. Begge medarbejdere har været hos virksomheden i en længere årrække, og har i dagligdagen haft et meget tæt samarbejde med virksomhedsejeren Finn, hvilket også har resulteret i et tæt personligt forhold de tre imellem.

Det vil derfor med overvejende sandsynlighed vurderes at Kjeld og Arne af skattevæsnet kan anses som værende interesseforbundne parter. Dette resulterer i at virksomheden værdiansættes på lige samme vilkår, som ved overdragelse til Finns søn Jens, eller andre interesseforbundne parter.

7.3.4 Delkonklusion

Af ovenstående gennemgang af TSS-cirkulærernes retningslinjer for værdiansættelse af virksomhedernes værdi ved handel mellem interesseforbundne partner, kunne det udredes, at man ved værdiansættelse af unoterede aktier kan tage udgangspunkt i virksomhedens indre værdi.

Som foreskrevet i TSS-cirkulære 2000-9 er der beregnet goodwill af virksomheden i henhold til de skrevne retningslinjer i TSS-cirkulære 2000-10. Goodwill for virksomheden er opgjort til DKK 4.180.000 og er tillagt virksomhedens handelsværdi.

Ligeledes kunne det konstateres, at selskabets ejendomme optaget i regnskabet for 2014 skulle reguleres således, at disse ved værdiansættelsen svarer til den offentlige ejendomsvurdering. Forskellen mellem værdien i årsrapporten for 2014 samt den offentlige ejendomsvurdering udgjorde DKK 497.027.

På baggrund af forskellene mellem de bogførte og de regulerede værdier af henholdsvis ejendommen samt goodwill, er der ligeledes foretaget en regulering af virksomhedens udskudte skat svarende til reguleringen af disse to aktiver. Reguleringen af den udskudte

skat er opgjort til DKK 1.099.101. På baggrund af ovenstående er virksomhedens handelsværdi opgjort til DKK 18.656.138, som er den mindste værdi, virksomheden kan overdrages til ved generationsskiftet til både Jens og en af de to medarbejdere.

7.4 Generationsskifte til Jens (søn)

I dette afsnit vil det belyses, hvilke muligheder og fordele/ulemper der er ved et generationsskifte til Finns søn, Jens. Her vil det blandt andet diskuteres, hvilken model der er mest fordelagtig at anvende ved et generationsskifte til et familiemedlem. Ydermere vil finansieringsmulighederne gennemgås for Jens ved overtagelse af familievirksomheden.

I afsnittet om værdiansættelse af virksomheden, blev det ved anvendelse af SKAT's cirkulære TSS 2000-9 samt 2000-10 fastsat, hvilken værdi Finns Brædder A/S ville skulle overdrages til ved et generationsskifte til et familiemedlem. I dette afsnit vil der derfor tages udgangspunkt i denne handelsværdi, til argumentation for, hvilken generationsskifte model der vil anses for at være den mest fordelagtig ved et generationsskifte til sønnen Jens.

7.4.1 Succession til søn

I det indledende afsnit af case besvarelsen blev muligheden for at anvende succession som en mulig generationsskiftemodel i henhold til aktieavancebeskatningslovens § 34 gennemgået. Den indledende og alt overskyggende faktor for udførelsen af skattemæssig succession ved generationsskifte er, at virksomhedsovertageren kvalificerer sig til dette i henhold til aktieavancebeskatningslovens regler. Som søn af virksomhedsejeren, falder Jens helt naturligt ind under den nævnte personkreds i aktieavancebeskatningslovens § 34, stk. 1, litra 1.

Ved den øvrige gennemgang af aktieavancebeskatningslovens § 34, kunne det konkluderes, at succession var en anvendelig model til generationsskifte af virksomheden, da alle de fornødne omstændigheder, opstillet i paragraffen, opfyldes af Finns Brædder A/S. Betingelserne for anvendelse af succession var som følger:

1. Der skal overdrages minimum 1 % af selskabskapitalen
2. Aktierne må ikke falde ind under aktieavancebeskatningslovens § 19
3. Ved overdragelsen må der ikke kunne konstateres et tab ved opgørelse af avancer

4. Selskabets hovedaktivitet må ikke bestå i udlejning af fast ejendom, og selskabet må heller ikke falde ind under definitionen af et "pengetanksselskab"

Som beskrevet i analysen ønsker Finn som minimum at overdrage halvdelen af virksomheden, hvorfor det kan konkluderes, at der overdrages mere end 1 % af selskabskapitalen. I afsnittet om redegørelse for anvendelse af succession til som en model ved generationsskifte af virksomheden, blev avancen for Finns Brædder A/S opgjort til DKK 13.312.663, hvorfor det ligeledes kan konkluderes, at betingelsen om at der ikke må kunne opgøres et tab ved opgørelsen af avancen på aktierne. Slutteligt kunne det konstateres, at virksomhedens aktier ikke falder ind under aktieavancebeskatningslovens § 19 (investeringsforeninger mv.), samt at virksomhedens aktivitet kan defineres som erhvervmæssig virksomhed, og virksomheden kan derfor ikke defineres som et pengetanksselskab.

Anvendelsen af succession som generationsskiftemodel til sønnen, giver den fordel, at Finn ikke vil blive beskattet af aktieavancen ved overdragelse af virksomheden, og at Jens blot indtræder i virksomhedens nuværende skattemæssige stilling. Dette betyder ligeledes, at betalingen af den latente skat på virksomhedens aktier udskydes til Jens afstår aktierne på et senere tidspunkt.

Anvendelsen af skattemæssig succession som generationsskiftemodel, ved overdragelse til et familiemedlem, giver ligeledes mulighed for skattemæssige fordele, hvis overdragelsen finansieres helt eller delvist ved gave. Dette vil vi beskrive nærmere nedenfor.

7.4.2 Finansiering af generationsskiftet

I de indledende tanker vedrørende generationsskiftet blev det benævnt, at finansieringen af et generationsskifte er en væsentlig faktor. Dette gør sig både gældende for virksomhedsoverdrageren, samt køberen, hvorfor den korrekte finansieringsform skal vælges, således at både overdragers og købers ønsker tilgodeses.

I teori afsnittet præsenteres forskellige finansieringsmetoder ved overdragelse af en virksomhed igennem et generationsskifte. Ved den klassiske overdragelse af en virksomhed

til et familiemedlem, er især muligheden for overdragelse ved gave/arv interessant, hvorfor der i dette afsnit vil ligges hovedvægt på denne finansieringsform.

7.4.2.1 Finansiering i form af gave/arv

Ved generationsskifte af en virksomhed til et familiemedlem, er der mulighed for at man kan finansiere overdragelsessummen helt eller delvis ved gave/arv. Valget af denne finansieringsform har den konsekvens, at gavemodtageren vil blive afgiftsbeskattet af gaveværdien, hvilket ikke nødvendigvis er af en helt ubetydelig størrelse. Dette kan ligeledes få store konsekvenser for den fortsatte drift i virksomheden, da det afgiftspligtige beløb kan dræne virksomheden for midler.

Finansiering ved overdragelse ved gave/arv til et familiemedlem, kan dog give mulighed for at nedsætte det afgiftspligtige beløb, ved brug af reglerne om beregning af en passiv post, såfremt man overdrager sin virksomhed med anvendelse af reglerne om succession. Som tidligere nævnt i opgavens teoridel, er formålet med beregningen af passivposten at kompensere for den skattebyrde som køberen overtager ved overtagelse af virksomheden ved skattemæssig succession.

Passiv posten beregnes som 22 % af den skattepligtige avance der ville være opnået, hvis aktierne ville være solgt til en uafhængig tredje part.

Ved redegørelse af, hvorvidt det var muligt at overdrage virksomheden ved anvendelse af reglerne om succession blev den skattepligtige avance på aktierne opgjort til DKK 13.312.663, som må anses for tilnærmelsesvist at være avancen der ville være opnået ved overdragelse til tredje mand. Det afgiftspligtige beløb vil kunne opgøres som følgende:

Skattepligtig avance	13.312.663
Passivpost, 22 %	2.928.786
Afgiftspligtigt beløb	<u>10.383.877</u>

Af ovenstående fremgår det, at det beløb Jens skal betale gaveafgift af er DKK 10.383.877. Overdrages virksomheden ved fuld gave, kan afgiften opgøres til følgende:

Afgiftspligtigt beløb	10.383.877
Bundfradrag jf. boafgiftslovens § 22 (2015 niveau)	-60.700
	<hr/>
	10.323.177
Afgift, 15 %	<u>1.548.477</u>

Afgiften der skal betales ved overdragelse ved fuld gave er altså ikke af en helt ubetydelig størrelse, og det er derfor vigtigt at der tages stilling, hvorvidt man mener at virksomheden vil kunne bære, at skulle betale et sådan beløb.

I case beskrivelsen nævnes det ligeledes, at Finn ligeledes har en anden søn, som ikke ønsker at give afkald på sin arv, og derfor er det også vigtigt at der tages højde herfor, hvis man beslutter sig for at overdrage virksomheden ved gave, for at der ikke opstår splid i familien. Her kan det for eksempel overvejes, om Finns anden søn ligeledes skal have et arveforskud eller en gave, hvilket kan have stor betydning for Finns privatøkonomi.

Det nævnes i case beskrivelsen, at Jens er blevet bevilget et lånetilsagn på DKK 900.000 af sin bank grundet friværdi i boligen. Det kunne derfor overvejes, om virksomheden skulle overdrages delvis ved kontant betaling, og delvis ved gave. Vælger Jens at overtage virksomheden ved en delvis kontantbetaling på DKK 900.000 vil afgiften i stedet udgøre følgende:

Afgiftspligtigt beløb	10.383.877
Kontant betaling	-900.000
	<hr/>
	9.483.877
Bundfradrag jf. boafgiftslovens § 22 (2015 niveau)	-60.700
	<hr/>
	9.423.177
Afgift, 15 %	<u>1.413.477</u>

En kontant betaling på DKK 900.000 vil, som det fremgår ovenfor, kun reducere afgiften med omkring DKK 130.000, hvorfor der fortsat er tale om en betydelig arveafgift ved overdragelse ved gave. I de efterfølgende afsnit vil vi gennemgå nogle øvrige finansieringsformer, der muliggør generationsskiftet ved en lettere finansiering, ved overdragelse til

7.4.2.2 Finansiering i form af earn-out

Et alternativ til finansieringen eller en tilføjelse hertil, kan være en betinget overdragelse med en earn-out aftale. Ved denne finansieringsform kan dele af virksomheden købes kontant eller overdrages ved gave/arv, og resten af den aftalte købesum kan hensættes som overførsel af resultat efter skat i de følgende regnskabsår.

På denne måde vil erhverver af virksomheden kunne indtræde relativt billigt, på nuværende tidspunkt og det resterende af købesummen ville afregnes delvist over tid. Denne løsning dræner ikke virksomheden i nutidsbilledet, men vil naturligvis sætte virksomheden under pres i de følgende regnskabsår, hvor det endelige resultat ikke vil være disponibelt for virksomheden. Der skal derfor stadig tages en meget kritisk vurdering af hvordan selskabets likvider ville kunne håndtere en finansieringsmodel som denne.

Risikoen ved earn-out modellen er at den endelige maksimale købesum afhænger af virksomhedens præstationer i de følgende regnskabsår, virksomheden er ikke forpligtet ud over potentielle resultater. Ved et negativt resultat, vil overdrager intet modtage i forbindelse med earn-out. Eftersom det nyindsatte ledelsesorgan har muligheden for at træffe strategiske beslutninger der påvirker virksomhedens retning og drift, kan denne påvirke virksomheden og dennes muligheder for at generere positive resultater i de kommende regnskabsår. Eftersom overdrager og erhverver er interesseforbundne parter, må risikoen for ovenstående anses som relativt usandsynlig, grundet konsekvensen heraf, der uomtvisteligt ville påvirke det personlige forhold imellem tidligere og nuværende ejer.

7.4.2.3 Finansiering i form af gældsbrief

Endnu et alternativ til finansieringen er at udstede et anfordringsgældsbrief i stedet for modtagelse af købesummen kontant, eller via earn-out. Med denne finansieringsform udstedet virksomhedsoverdrager et gældsbrief til køber, der kan indfries efter aftale eller ved kapacitet hertil fra købers side.

Dette anfordringsgældsbrief udstedes og indfries til kurs pari, og det accepteres skattemæssigt¹⁶ at dette anfordringsgældsbrief er rentefrit. Anfordringen medfører at sælger/overdrager til enhver tid kan stille krav om indfrielse af gælden. Eftersom køber og

¹⁶ Generationsskifte: Dansk Revision d. 1. Maj 2012

sælger i dette tilfælde er interesseforbundne parter, anses det usandsynligt at sælger vil kræve gælden indfriet uden aftale eller forhåndsvarsel herom. Udstedelsen af dette anfordringsgældsbrief vil være med til at lette finansieringskravet for nuværende, og kan som nævnt indfries som virksomheden i følgende regnskabsår har kapacitet til. Finansieringen af generationsskiftet ved kontant betaling af købesummen, vil medføre optaget gæld på anden vis, eksempelvis i et pengeinstitut, hvor rentekomkostninger vil være en væsentlig faktor i finansieringen. Rentefriheden ved anfordringsgældsbriefet kan lette de finansieringsmæssige udfordringer der opstår ved købet af virksomheden.

7.4.3 Finansiering af succession til søn delkonklusion

I en virksomhed i størrelse med Finns Brædder A/S, vil finansieringen af et generationsskifte som oftest være et af de områder der medfører de største udfordringer. Derfor er det nødvendigt at planlægge generationsskiftet rettidigt så alle parter har den nødvendige kapacitet og likviditet til gennemførelsen heraf. Finansieringen af en succession til Finns søn har en del muligheder, herunder kontant modtagelse af købesum, overdragelse ved gave/arv, betinget overdragelse ved earn-out eller udstedelsen af et anfordringsgældsbrief.

Grundet den relativt store købesum, ses det ikke som hensigtsmæssigt at nogen af disse finansieringsmuligheder står alene. Det vil derfor være hensigtsmæssigt for Finn og Jens, at anvende flere af mulighederne kombineret. Den mest hensigtsmæssige løsning må derfor anses for at være delvis overdragelse ved gave/arv. Her ønskes det, at Finn overdrager lige så meget som hans økonomiske position tillader ham, samtidig med at han har kapacitet til at kompensere sin anden søn med et forskud på arv, således at arven ikke fordeles sønnerne imellem, hvilket ville medføre en potentiel om ikke sandsynlig familiekonflikt.

Den resterende del af købesummen, bør udstedes som rentefrit anfordringsgældsbrief, således at virksomhedens drift vil være umiddelbart upåvirket. Fortsætter virksomheden sin historiske udvikling vil der være kapacitet til at afdrage denne gæld på en sund måde i de følgende regnskabsår.

7.4.4 A/B-modellen ved overdragelse til søn

Et alternativ til overdragelse af virksomheden ved skattemæssig succession er, anvendelse af A/B-modellen, hvor der oprettes en A- og en B-aktiekasse i selskabet. Den nuværende ejer i

selskabet tildeles A-aktierne, som er tildelt en forlods udbytteret. Denne udbytteret vil som udgangspunkt begrænset til at strække sig over en, af aftaleparterne, fastlagt periode. Udbytterettens størrelse fastsættes til at udgøre overdragelsessummens størrelse, med mindre det aftales, at en del af overdragelsessummen skal erlægges ved anden finansiering.

Denne metode til generationsskifte vil som udgangspunkt overdrage lederskabet af virksomheden til køber. Ligeledes medfører metoden en løbende udfasning af den nuværende ejer, i takt med, at selskabet har midlerne til at udlodde udbytte på forsvarlig vis. Ved udløb af den aftalte periode, eller fuld vederlægges af udbytteretten, vil aktieklasserne ophæves, og køber overtager herefter den nuværende ejers aktier i virksomheden.

Anvendelsen af denne metode til generationsskifte har både positive og negative sider for henholdsvis overdrager og køber af virksomheden.

For overdrageren af virksomheden, kan anvendelsen af A/B-modellen til generationsskifte være en risikabel metode at anvende. Risikoen består i, at køber har mulighed for at påvirke selskabets drift og disponible resultat de kommende år således, at selskabet ikke har midler/evner til at udlodde udbytte. Dette kan betyde, at overdrager eventuelt ikke kan udnytte den forlods udbytteret fuldt ud, inden udløb af den aftalte periode. Dermed får overdrageren ikke udbetalt den fulde overdragelsessum ved generationsskiftet.

Idet der i dette afsnit ses på generationsskifte til et familiemedlem, nærmere betegnet Finns søn, ses der dog ikke at være den store risikofaktor forbundet ved anvendelsen af denne model, da man må antage, at det ikke er i Jens' interesse at misligholde virksomheds økonomiske situation eller forholdet til hans far ved at manipulere med virksomhedens drift.

Anvendelsen af denne metode har naturligvis den konsekvens at virksomheden ved udlodning af proportionalt større udbytter dræner selskabets frie reserver i egenkapitalen. Dette betyder at virksomheden i fremtiden vil have en mindre soliditet og derfor vil have sværere ved at stå igennem perioder med dårlige resultater eller lignende.

En mindre synlig konsekvens ved anvendelse af A/B-modellen indenfor familien er forfordelingen af den overtagende søn. Overdragelsen af B aktierne kan være af ganske ubetydelig værdi, da disse ikke har nogen forudsætninger for udførelsen af A/B-modellens

struktur. I tilfælde hvor den forlods udbytteret er opfyldt og Finn endeligt har afstået sine aktier, vil Jens dog have overtaget virksomheden der har en yderst betydelig værdi. Dette vil den øvrige søn Peter, formentlig anse som værende en forfordeling af arvesummen. Anvendelsen af A/B-modellen, komplicerer dog muligheden for at beregne en værdien af den kompensation der bør gives den øvrige søn. Det er umuligt at forudse, hvordan selskabets økonomiske situation er, når forlods udbytteret er opfyldt eller udløbet, og Finn har afstået sine aktier og ejerskab endeligt. Først på daværende tidspunkt, vil man være klar over hvilken værdi Jens har realiseret ved generationsskiftet, og hvilken værdi Peter bør stilles i kompensation.

7.4.5 Generationsskifte til Jens (søn) delkonklusion

Der foreligger nogle ganske hensigtsmæssige muligheder for at generationsskifte virksomheden indenfor familie kredsen, til Finns søn Jens. Der er både mulighed for at lave en skattemæssig succession, der tilgodeser både køber og sælgers skattemæssige situation, i forhold til et kontantsalg af virksomheden. Denne kan finansieres på adskillige måder der har hver sine fordele og ulemper.

Alternativt skal Finn gå med at overdrage virksomheden ved hjælp af en etablering af A/B-modellen, hvor selskabskapitalen deles op i aktieklasser der tillader Finn at modtage købesummen ved forlods udbytteret. Dette vil resultere i udlodning af udbytte, som Finn i sidste ende vil blive beskattet af, modsat muligheden for skattemæssig succession hvor Finn vil være fritaget for skattepligten ved overdragelse af aktierne.

Konklusionen på generationsskifte til sønnen, bliver derfor, at et generationsskifte til Jens mest hensigtsmæssigt vil kunne foretages ved skattemæssig succession. Denne metode tilgodeser Finn mest hensigtsmæssigt og er samtidig en god løsning for hans søn Jens, der er køber. Finansieringen heraf vil vi anbefale foretages via delvis overdragelse ved gave/arv, hvor værdien af denne også stilles som kompensation til øvrig søn som forskud på arv eller gave. Den resterende købesum af overdragelsen anbefales dækket af et rentefrit anfordringsgældsbevis. Dette vil naturligvis optages som en gældspost i virksomheden. Grundet rentefriheden og de interesseforbundne parter, anses dette som en næsten risikofri

gældspost, der tillader virksomheden en væsentlig økonomisk frihed sammenlignet med alternativerne.

7.5 Generationskifte til nærtstående medarbejder

I følgende afsnit vil den teoretiske overdragelse af Finns Brædder A/S beskrives igennem et generationskifte til en nærtstående medarbejder. Kandidaterne til denne overdragelse er de, i casen beskrevne medarbejdere, Kjeld og Arne. Nedenstående vil omhandle de muligheder der foreligger for et generationskifte, samt hvilke modeller der kan finde anvendelse i denne situation.

Værdiansættelsen af virksomheden i forbindelse med succession til nærtstående er siden den 5. februar 2015, fuldstændig identisk med værdiansættelsen til familiemedlemmer, jævnfør loven om værdiansættelse til formueskattekurs af 1982. Ydermere vil finansieringen af generationskiftet fra medarbejdernes perspektiv være relevante at tage stilling til, og vil derfor blive vurderet.

7.5.1 Generationskifte ved succession til medarbejder

I ovenstående afsnit med sønnen Jens behandlede vi nødvendigheden af at kvalificere sig til skattemæssig succession. Dette vil ligeledes være en nødvendighed her. Derfor kigges mod personkredsen og de potentielle individer der kan succederes til. Det vil være nødvendigt, at Kjeld og Arne kvalificerer sig til en skattemæssig succession, eftersom det er denne handling Finn ønsker for virksomheden, og ikke et regulært salg af virksomheden. Heldigvis har vedtagelsen af lov nr. 394 af 6. juni 2002 gjort det muligt for virksomhedsejere at lave skattemæssig succession til nærtstående medarbejdere, med den begrundelse at den bedste fremtidige ejer og leder af virksomheden ikke altid findes indenfor familiens kreds, hvor det tidligere var klart mest fordelagtigt at generationskifte virksomheden til. Ved vedtagelsen af denne lov blev det muligt at succedere til nærtstående medarbejdere, denne position kvalificerer både Kjeld og Arne sig til, hvorfor de indgår i den personkreds der opfylder kriterierne for en skattemæssig succession.

I dette afsnit vil der derfor belyses de fordele der er ved at overdrage virksomheden til medarbejdere. Her vil der både ses på de økonomiske og fremtidige fordele for nuværende

ejer og virksomheden. Afsnittet vil indeholde potentielle modeller der kan finde anvendelse ved generationsskiftet samt en vurdering af de finansieringsmuligheder der er tilgængelige for virksomhedserhverver. I ovenstående afsnit, om succession til sønnen Jens, blev det klargjort at Finns Brædder A/S, opfylder de opstillede krav jævnfør aktieavancebeskatningslovens § 34, for at kunne generationsskifte igennem en succession. Foruden de i § 34 (aktieavancebeskatningsloven), opfylder begge medarbejdere ligeledes kravet om, at have arbejdet i virksomheden i minimum 3 år, indenfor de seneste 5 år inden generationsskiftet.

Fra tidligere afsnit vedrørende værdiansættelse af virksomheden blev det klarlagt, hvilken overdragelsessum virksomheden Finns Brædder A/S, skulle ansættes til ved et generationsskifte. Det er til denne værdi, på DKK 18.656.138, det vil være muligt for Finn at succedere til sine nærtstående medarbejdere. Ligesom tilfældet med Jens, vil en nærtstående medarbejder kunne træde ind i virksomhedens nuværende skattemæssige stilling, hvorfor de nærtstående medarbejdere kan udskyde den latente skat på virksomhedens aktier indtil disse afstås., og Finn vil undgå beskatning af en aktieavance.

Gennemførelsen af successionen er fuldstændig ens med arbejdsgangen ved succession til søn. Der vil dog være nogle faktorer i forbindelse med finansieringen af overtagelsen der kan påvirke det endelige resultat for erhververs vedkommende. Dette belyses i nedenstående afsnit om finansiering af dette generationsskifte.

7.5.2 Finansiering af generationsskiftet

Finansiering af et generationsskifte i en virksomhed med en relativ høj handelsværdi, som for eksempel Finns Brædder A/S, kan være en svær sag. Det kan i mange tilfælde være den faktor der gør at et generationsskifte, uagtet hvor god planlægningen er, ikke kan gennemføres. Det er derfor nødvendigt at finde en type finansiering og en model hertil, der gør det både muligt og hensigtsmæssigt for både virksomhedsoverdrager og erhverver. Derfor vil der ses på nogle af de finansieringsmuligheder der er tilgængelige for nærtstående medarbejdere i forbindelse med et generationsskifte.

7.5.2.1 Finansiering af succession

Mulighederne for finansiering ved generationsskifte til nærtstående medarbejdere med succession er i hovedtræk de samme muligheder, der foreligger for succession til sønnen. En overdragelse ved gave/arv, vil dog ikke give samme fordelagtige beskatningsprocent for medarbejderen, som det vil for sønnen. Dette skyldes at medarbejderen ikke falder ind under personkredsen i henhold til boafgiftslovens § 22, hvorfor medarbejderen vil blive indkomstbeskattet ved en eventuel gave. Ligeledes må det antages, at det ikke er i Finns interesse at overdrage sin virksomhed ved gave til en person udenfor familiekredsen.

Mulighederne for finansiering er derfor ved hjælp af anfordringsgældsbrief, earn-out og kontant eller fremmed finansiering. I denne situation vil den latente skattemæssige situation stadig tilgodeses ved en succession for overdrager. Til gengæld indeholder disse finansieringsmuligheder en væsentlig risiko for henholdsvis overdrager og køber. Ved finansiering med udstedelse af rentefrit anfordringsgældsbrief, vil Finn formentlig løbende stille højere krav til indfrielsen af dette, end han ville overfor sin søn, uden nærmere hensyntagen til virksomhedens økonomiske position. Ydermere ligger der en risiko for misligholdelse af denne gæld, som Finn ikke umiddelbart har nogle argumenter til at ignorere. Ligeledes kan kravet overfor køber resultere i personlig konflikt mellem de involverede parter.

Earn-out modellen bidrager med risici for både køber og sælger. Risikoen for Finn ligger i at ved underpræstering i virksomheden, og et lavere resultat end forventet vil den endelige købesum ikke være i nærheden af den værdiansatte overgangssum. For virksomheden kan earn-out betyde, at det disponible resultat vil gå til earn-out aftalen, og den økonomiske position vil lide herefter.

Finansiering ved kontant eller fremmed finansiering, vil naturligvis være en løsning der er risikofri for sælger. Det er dog usandsynligt at køber har de likvide midler eller en økonomisk situation der tillader denne finansieringsform, grundet den store overdragelsessum for Finns Brædder A/S. Ligeledes er det overvejende sandsynligt, at dette ikke vil være den billigste løsning for virksomhedens nye ejer.

Alt tyder derfor på at det vil være mest hensigtsmæssigt at bruge en anden model til generationsskiftet i dette tilfælde, grundet finansieringsmulighederne.

7.5.3 Generationsskifte ved A/B-modellen til medarbejder

Det tidligere nævnte alternativ til den skattemæssige succession, A/B-modellen, er et rigtig godt alternativ til overdragelse af virksomheden. Dette gør sig særligt gældende i tilfælde med medarbejdere, hvor der ikke er mulighed for at opnå særlige fordele ved finansiering af generationsskiftet helt eller delvist via gave/arv. Med A/B- modellen kan der opsættes nogle aktieklasser der passer til både overdrager og erhververs økonomiske kapacitet. Denne model medfører sågar nogle forskellige muligheder i forhold til strukturen af A/B modellen. Der vil være mulighed for både at vælge strukturen via kapitaludvidelse, hvor én eller flere af medarbejderne kan indtræde som nye kapitalejere af de nyetablerede B aktier. Dette er en billig løsning, eftersom de indtrædende kapitalejere kan nøjes med at betale 25 % af den indskudte kapital. Dog med et minimum på DKK 80.000. Overdragelsen af disse vil ske igennem Finns holdingselskab, hvorfor at en eventuel beskatning ved en avance på aktierne, ikke vil ramme Finn personligt og blive til en latent skat her og nu, men dog kan blive det for holdingselskabet. På denne måde er det også muligt for Finn selv at bestemme, hvornår og med hvilket beløb han ønsker udbyttet udbetalt personligt fra sit holdingselskab.

Den anden mulighed Finn har for at strukturere en A/B-model vil være at ændre vedtægterne for selskabet på en af de følgende års generalforsamlinger. Her vil han have mulighed for at muliggøre etableringen af A- og B-aktierne. Herefter kan B aktierne overdrages til erhverver af virksomheden, da der er tale om interesseforbundne parter i de nærtstående medarbejdere, vil denne overdragelse skulle ske til markedskurs (handelsværdien) til trods for at teorien på området ikke fastsætter nogen minimumskurs. Der vælges derfor at værdiansætte til markedskursen for at undgå eventuelle skattemæssige komplikationer. Dette betyder at det eneste finansieringskrav der vil være til erhverver i denne struktur er betalingen af den del af kapitalen der bliver udbudt som B-aktier. Den resterende del af finansiering vil overdrager blive kompenseret for igennem forlods udbytteret.

Begge A/B-model konstruktioner er baseret på fastsættelsen af en forlods udbytteret. Det er nødvendigt for virksomhedsoverdrager at fastsætte denne udbytteret realistisk og med en påregnet rente- og risikofaktor. Der vil være mulighed for det nyindsatte ledelsesorgan for ikke at udlodde det forventede udbytte, grundet selskabets økonomiske kapacitet hertil. Det skal derfor også vurderes, både fra overdrager og erhververs side, hvorvidt der skal være en åremålsbegrænsning på denne forlods udbytteret, nærmere betegnet en udløbsdato for udbytteretten, således det ikke vil være en evig hensættelse for virksomheden.

Ved anvendelse af A/B-modellen, vil virksomheds overdrager have den fordel at han sagtens kan overdrage til flere individuelle parter. Dette betyder konkret i vores case tilfælde at Finn vil være i stand til at overdrage virksomheden til både Kjeld og Arne. Denne konstruktion forudsætter at Kjeld og Arne er villige til at indgå fælles ejerskab og ledelse af selskabet fremadrettet. Behandlingen af flere ejere af B-klasse aktierne, ændrer ikke på fremgangsmåden, og dette kan derfor stadig foretages ved kapitaludvidelse eller ved ændring af vedtægter.

Med denne løsning vil Finn være i stand til at overdrage virksomheden, og være relativt sikker på at den fremtidige drift vil følge hans fodspor. Ligeledes vil det være usandsynligt at der opstår konflikter imellem den nye ledelse i forbindelse med overtagelsen.

7.5.4 Generationsskifte til nærtstående medarbejder delkonklusion

Som tidligere nævnt er det efter lov nr. 394 af 6. juni 2002, blevet muligt at udføre et generationsskifte af en virksomhed via succession til nærtstående medarbejdere. Dette medfører dog et finansieringskrav der kan være svært for medarbejderen at opfylde, selvsagt betinget af virksomhedens værdi, derfor kan det være relevant at kigge på de øvrige muligheder der er for at gennemføre et generationsskifte til en nærtstående medarbejder.

Her virker A/B-modellen særligt som et oplagt valg for overdragelsen af virksomheden. Ved at etablere en A/B konstruktion i aktieklasserne, formår Finn at overdrage virksomheden uden et betydeligt finansieringskrav, og uden selv at blive ramt af en øjeblikkelig latent skat. Modtagelsen af den faktiske overdragelsessum vil ske gennem forlods udbytteret, derfor vil Finn blive beskattet af det modtagne udbytte i de kommende regnskabsår. Finn kan anvende

sit holdingselskab til selv at størrelsen af det udloddede udbytte til ham selv privat, og dermed også til dels styre beskatningen af dette.

Med succession og finansieringsmulighederne hertil taget i betragtning, sammenlignet med anvendelsen af A/B-modellen, vil det være hensigtsmæssigt, at Finn vælger at anvende A/B-modellen i overdragelsen til nærtstående medarbejdere. I øvrigt vil det anbefales, at Finn arbejder hen imod at overdrage virksomheden til begge nærtstående medarbejdere, grundet disses tidligere nære samarbejde samt kendskab til virksomhedens drift og historik. Dette forudsætter at Kjeld og Arne ønsker et fælles ejerskab samt ledelse, hvorfor Finn kan planlægge og tilrettelægge efter dette.

8. Den bedste generationsskiftemodel

I Ovenstående analyse, kunne det på baggrund af den opstillede case om Finns Brædder A/S konkluderes, at et generationsskifte under de opstillede forhold ville være mest hensigtsmæssigt at foretage til Finns søn, Jens. Konklusionen herpå blev draget på baggrund af en sammenholdelse af henholdsvis de bløde faktorer, som Finns fremtidige forhold til familien, Jens' nuværende position i virksomheden, samt hans lederkursus, som på sigt skulle give ham de fornødne kompetencer til at lede virksomheden.

At denne konklusion kunne drages på den pågældende case er dog ikke ensbetydende med, at et generationsskifte ved brug af reglerne om skattemæssig succession til en søn, kombineret med en overdragelse ved gave/arv, altid vil være den korrekte løsning.

Der findes utallige kombinationer af både generationsskiftemodeller, finansieringskilder med videre, som vil variere fra generationsskifte til generationsskifte, hvorfor det er vigtigt at pointere, at valget af generationsskiftemodel skal tilpasses den konkrete situation, og de forhold, som virksomheden, ejeren samt mulige erhververe agerer i.

i opgaven er det valgt at afgrænse opgavens synspunkt fra omstruktureringer, men det kunne i nogle tilfælde være en væsentlig faktor at omstrukturere sin virksomhed, for at optimere denne til det mest hensigtsmæssige generationsskifte. I Finns Brædder A/S kunne det for eksempel overvejes, hvorvidt ejendommene skulle sælges fra, således at man

slankede selskabet, og dermed gjorde handelsværdien mindre, og mere overskuelig at finansiere.

Lige netop af denne grund er tid en væsentlig faktor i forbindelse med generationsskiftesager, da planlægning kan optimere et generationsskifte således dette tilpasses de forhold parterne agerer og handler ud fra. Både de bløde og de hårde faktorer skal gerne tilgodeses bedst muligt, således at især den nuværende virksomhedsejer får det udbytte af generationsskiftet, som denne ønsker.

9. Konklusion

Den vigtigste faktor at indregne i et kommende generationsskifte er og bliver planlægning. Det er nødvendigt for alle involverede parter, at være informeret og forberedt i god tid, hvorfor planlægningen i første omgang skal have den højest mulige prioritet. Denne planlægning skal startes med nogle indledende tanker omkring generationsskiftet. Der er adskillige forhold der skal vurderes, beregnes og prioriteres inden der kan foretages noget konkret. Rettidig planlægning bidrager med muligheden for at både virksomhedsoverdrager, erhverver og selve virksomheden er klar til at gennemføre et generationsskifte når det skal ske.

De kommende ændringer der vil ske ved et generationsskifte, skal som sagt forberedes af de involverede parter. For virksomhedsoverdrager drejer dette sig i høj grad om at være klar til at afstå hans livsværk, og dermed at overdrage ansvaret for alt hvad han har opbygget til en ny leder. Dette er, for virksomhedsoverdrager, et spørgsmål om følelser, herunder følelsen af at være klar til en "pensionstilværelse" samt følelsen af at være udenfor i forbindelse med virksomhedens fremtid. Ydermere er en vigtig faktor for overdrager hans personlige økonomi. Overdrager er nødsaget til at tage stilling til, hvilke muligheder han har for at generationsskifte virksomheden i den økonomiske situation han befinder sig i, og herunder vurdere, hvorvidt han har behov for at få et udbytte med fra overdragelsen af virksomheden. Dette vil typisk være tilfældet, i de virksomheder hvor overdrager ikke har opsparret til sin pension igennem hans arbejdsliv, og overdragelsen af virksomheden skal sikre ham muligheden for en pensionstilværelse.

Ovenstående faktorer har selvsagt også været med i overvejelserne for ejeren af Finns Brædder A/S. Her er planlægningen startet rettidigt og giver derfor rig mulighed for at få taget stilling til de nødvendige forhold. Først og fremmest syntes Finn ikke at være parat til at afstå sit livsværk for nuværende. Hans alder taget i betragtning og udtryk herom, peger dog på at han vil være klar indenfor ganske få år, hvilket harmonerer med planlægningen af generationsskiftet. Finns privatøkonomi har, ganske belejligt, gode muligheder i forhold til generationsskiftet. Han og hans hustru har begge solide pensionsopsparinger samt friværddi i deres bolig, der tillader Finn at generationsskifte uden at være afhængig af et udbytte heraf. Der vil stadig være nogle begrænsninger i forbindelse med overdragelsen og finansieringen af generationsskiftet. Det kan derfor konkluderes at Finn vil være klar til at overdrage virksomheden indenfor en overskuelig årrække.

Som erhverver af den generationsskiftende virksomhed, er der ligeledes en række forhold der skal være til stede eller arbejdes hen imod at opfylde. Herunder er nogle af de afgørende forhold, at kandidaterne til at overtage virksomheden har de fornødne kompetencer til at lede virksomheden og som minimum vedligeholde den eksisterende drift. Hertil kommer ydermere et finansieringskrav af stadig ubestemt størrelse, der uagtet størrelsen vil sætte erhververs økonomiske forståelse og ledelseskundskaber på prøve, samt potentielt stille krav til dennes privatøkonomi.

For Finns Brædder A/S findes der 3 kandidater der er i spil til at overtage virksomheden ved et generationsskifte – sønnen Jens samt de to nærtstående medarbejdere Kjeld og Arne. Jens har i en kortere årrække arbejdet for Finn, og er for nyligt startet på en lederuddannelse, der vil ruste ham til at overtage den daglige ledelse af Finns Brædder A/S. Set fra det økonomiske perspektiv, har Jens sammen med konen, en sund privatøkonomi, og har i de senere år formået at opbygge en solid opsparing samt friværddi i parrets bolig. Jens er interesseret i at overtage virksomheden, og har også eksplicit givet udtryk herfor, hvorfor han også er startet på lederuddannelsen. Både Kjeld og Arne har været en del af medarbejderstaben i Finns Brædder A/S i adskillige år, og har begge haft ledende roller, indenfor henholdsvis den økonomiske ledelse samt den daglige drift. Privatøkonomisk har begge medarbejdere også en fornuftig opsparing, der tillader dem, at indtræde som nye

ejere i Finns Brædder A/S. Konklusionen på ovenstående forhold er, at både sønnen Jens, samt de to ledende medarbejdere, vurderes at have kompetencerne til at indtræde i en ledermæssig position i virksomheden, samt at alle tre har et fornuftigt økonomisk grundlag, der kan hjælpe til finansieringen af generationsskiftet.

Foruden hensynet til overdragere og erhvervs situation, skal der også tages stilling til, hvorvidt man ønsker at optimere virksomhedens struktur, således at generationsskiftet bliver hensigtsmæssigt for alle involverede parter, uden at gå på kompromis med virksomhedens fremtidige drift. Eksempler herpå kunne for eksempel være at sælge sine aktiver, og i stedet lease disse, udlodde ekstra udbytte med videre. I vores analyse af generationsskiftet af Finns Brædder A/S, er vi ikke gået nærmere ned i disse forhold, da vi har valgt at afgrænse os fra omstrukturering af virksomheden.

Efter at have foretaget nogle indledende tanker om planlægningen af generationsskiftet af Finns Brædder A/S, har vi taget udgangspunkt i analysen af, hvorvidt generationsskiftet mest hensigtsmæssigt udføres til enten sønnen eller en af/begge de nærtstående medarbejdere i nutidsbilledet.

Inden det vil være muligt at udarbejde nogle konkrete generationsskifte forslag, har det været nødvendigt at se på værdiansættelsen af virksomheden. Da generationsskiftet vil foretages til enten sønnen eller en nærtstående medarbejder, vurderes det, at der er tale om generationsskifte mellem interesseforbundne parter. På baggrund heraf, er virksomheden værdiansat på baggrund af SKAT's TSS-cirkulære 2000-9, om værdiansættelse af aktier og anparter, samt TSS-cirkulære 2000-10 om værdiansættelse af goodwill. Ved analysen heraf, kunne det konkluderes, at Finns Brædder A/S på nuværende tidspunkt kan værdiansættes til DKK 18.656.138 ved anvendelse af førnævnte cirkulærer.

På baggrund af værdiansættelsen af Finns Brædder A/S, kan det konkluderes, at det er nødvendigt at der vælges den rigtige model til generationsskiftet, samt den mest hensigtsmæssige finansieringsmetode, således at erhververen har mulighed for at overtage virksomheden, uden at forringe dennes økonomiske position til et punkt hvor likvidering vil være eneste mulighed.

På baggrund af ovenstående analyse af handelsværdien, er der taget udgangspunkt i to modeller til generationsskifte af virksomheden; overdragelse med skattemæssig succession og overdragelse ved anvendelse af A/B-modellen.

For at Finns Brædder A/S kan overdrages med skattemæssig succession, er det en nødvendighed, at kravene i aktieavancebeskatningslovens §§ 34 samt 35 om overdragelse af anparter ved skattemæssig succession opfyldes. Ved gennemgangen heraf kunne det konkluderes, at både Jens samt Kjeld og Arne opfylder kravene for skattemæssig succession opstillet i aktieavancebeskatningslovens §§ 34 og 35, hvorfor der foreligger en mulighed for overdragelsen af Finns Brædder A/S ved brug af denne overdragelsesmetode. Fordelen herved består i, at Finn undgår at blive beskattet af avancen ved overdragelsen, samt at erhververen indtræder i virksomhedens nuværende skattemæssige position. Denne metode er i særdeleshed hensigtsmæssig for overdrager, der undslipper den latente skat og opstiller gode finansieringsmuligheder, særligt ved overdragelse indenfor familiekredsen.

En overdragelse ved anvendelse af A/B-modellen er meget fleksibel. Her kan de nye ejere indtræde i ejerkredsen, ved at indskyde et symbolsk beløb som ny selskabskapital og til gengæld herfor modtage B-klasse aktier, samtidig med at nuværende ejer vil være indehaver af A-klasse aktier og blive tildelt forlods udbyttet. Denne metode vil være hensigtsmæssig i situationer hvor man har et ønske om og tiltro til at virksomheden kan stå for finansieringen af overdragelsen igennem den fremtidige drift over en årrække med forlods udbyttet. For overdrageren vil der være skattepligt af det udbytte han i fremtiden vil modtage, hvilket må anses som en ekstra omkostning, opholdt mod overdragelse ved anvendelse af reglerne om skattemæssig succession.

Ved analysen af de opstillede muligheder syntes det muligt at opstille en hensigtsmæssig løsning uagtet hvilken kandidat virksomheden overdrages til. Ved frafald af muligheden for at anvende formueskattekurs indenfor familiekredsen til værdiansættelse af virksomheden, syntes de hårde værdier at være jævnet ud imellem kandidater henholdsvis indenfor og udenfor familiekredsen. Dette betyder at det som udgangspunkt vil være finansieringsmulighederne der kan afgøre hvilken model der vil være mest hensigtsmæssig for Finns Brædder A/S at anvende til generationsskifte. Hertil kommer ligeledes en vurdering

af de bløde værdier, der nu har mulighed for at vinde større indpas i valget af den rette kandidat.

Vælger Finns Brædder A/S at gennemføre et generationsskifte til ejeres søn, vil der være mulighed for at finansiere generationsskiftet helt eller delvist via gave/arv. Valget af denne finansieringsmulighed ved et generationsskifte igennem skattemæssig succession, giver mulighed for at nedsætte det afgiftspligtige beløb med en passiv post, svarende til 22 % af avancen. Denne mulighed eksisterer udelukkende ved overdragelse indenfor familiekredsen jævnfør boafgiftsloven § 22, hvorfor denne finansiering ikke har samme hensigtsmæssighed ved overdragelse til nærtstående medarbejder. Ydermere vil denne metode udløse arveafgift på 15 % jævnfør boafgiftsloven § 22, som beskatning hos sønnen som den nye ejer, hvorimod en nærtstående medarbejder ville blive indkomstbeskattet ved overdragelse ved gave. Ved store afgiftssummer vil dette påvirke virksomhedens økonomiske position, da dette kan dræne en relativt stor del af virksomhedens kapital. Det konkluderes at det ikke vil være hensigtsmæssigt at overdrage virksomheden fuldt ud ved gave/arv, da påvirkningen af Finns privatøkonomi bliver for stor, da der hertil indregnes compensation til Finns øvrige søn Peter, via forskud på arv til denne. Der må derfor suppleres med finansiering af den resterende del af virksomheden, via et rentefrit anfordringsgældsbevis. Dette forpligter virksomheden til at finansiere det resterende beløb, dog uden at opsætte tidshorisonter, meromkostninger eller øvrige krav herom.

Ovenstående finansieringsmulighed, der giver mulighed for nedslag af overdragessummen ved hjælp af en passiv post ved skattemæssig succession til søn, samt muligheden for at finansiere med et rentefrit anfordringsgældsbevis, syntes at tilgodesee både overdrager samt erhverver hensigtsmæssigt ved et generationsskifte til sønnen. Dette harmonerer ligeledes med de bløde værdier, understøttet af Jens' interesse i at overtage virksomheden, samt engagement i at tilegne sig de fornødne kompetencer til at være opgaven moden. Ydermere ønsker Finn at overdrage sit livsværk på den økonomisk mest hensigtsmæssige måde, uden at forfordere nogle omkringstående parter.

På baggrund af den foretagne analyse konkluderes det at det mest hensigtsmæssige generationsskifte for Finns Brædder A/S, vil være til Finns søn Jens ved anvendelse af

skattemæssig succession. Denne overdragelse skal finansieres delvist ved gave/arv med muligheden for at anvende reglerne om passiv post og arveafgift. Den resterende finansiering udføres ved udstedelse af et rentefrit anfordringsgældsbrev, uden aftalt udløb eller indfrielseskrav. Hertil kommer en kompensation af Finns øvrige søn med et forskud på arv, der afhjælper en potentiel stridighed om forfordeling. De bløde værdier anses at være tilgodeset ved denne gennemførelse, særligt begrundet Jens' ønske om at overtage virksomheden, øvrige søns ønske om at undgå forfordeling, samt Finns ønsker og drømme for virksomhedens fremtid.

I opgaven konkluderes det derfor, at det mest hensigtsmæssige generationsskifte vil ske til sønnen ved anvendelse af reglerne om skattemæssig succession. Konklusionen er baseret på nogle i forvejen opstillede forhold om virksomheden Finns Brædder A/S og dennes omverden. Det skal slutteligt bemærkes, at denne konklusion ikke altid vil være den mest hensigtsmæssige i forbindelse med generationsskiftesager, hvorfor planlægning af et generationsskifte er af væsentlig betydning. Alle generationsskiftesager skal tilpasses de konkrete omstændigheder, således at dette tilgodeser alle parter.

Litteraturliste

Bøger

Serup, Michael (2012): Generationsskifte, Omstrukturering 2. udgave med tillæg, Karnov Group

Halling-Overgaard, Søren & Olesen, Birgitte Sølvkær (2013): Generationsskifte og omstrukturering, Jurist- og økonomiforbundets forlag

Rapporter og andre udgivelser

Generationsskifte: Dansk Revision d. 1. Maj 2012

Generationsskifte – Hjælp til de svare overvejelser: BDO d. 9. januar 2015

Ejer- og generationsskifte af virksomhed: Deloitte, 6. udgave, 1. oplag, januar 2010

Hvad er virksomheden værd?: Dansk industri,

Hjemmesider

Hjemmeside: Berlingske Business

17.000 virksomheder skal skifte ejer inden for de næste ti år. d. 25. februar 2015

<http://www.business.dk/vaekst/17.000-virksomheder-skal-skifte-ejer-inden-for-de-naeste-ti-aar>

Hjemmeside: Dansk Industri

Pludseligt skatteindgreb kan tage livet af arbejdspladser. d. 5. februar 2015

<http://di.dk/Opinion/Skat/Pages/Pludseligtskatteindgrebkantagelivetafarbejdspladser.aspx>

Hjemmeside: Skatteministeriet

Beløbsgrænser i skattelovgivningen der reguleres efter personskattelovens § 20 - 2014-2015.

d. 19. december 2014

<http://www.skm.dk/skattetal/beregning/skatteberegning/beloebsgraenser-i-skattelovgivningen-der-reguleres-efter-personskattelovens-%C2%A7-20-2014-2015/>

Virksomhedsskatteloven

<http://www.skm.dk/skattetal/satser/satser-og-beloebsgraenser/virksomhedsskatteloven/>

Hjemmeside: SKAT

Aktier og andre værdipapirer.

<http://www.skat.dk/skat.aspx?old=1799799&vld=0>

Lov nr. 394 af 6. juni 2002

<http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=153134>

Juridisk vejledning afsnit C.C.4.1.2 – Værdiansættelse af goodwill

<http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=1948119&chk=210252>

Succession - nær medarbejder – beskæftigelseskrav.

<https://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=1815042>

Gaveafgift - succession og beregning af passivpost

<http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=106761>

Styresignal i forbindelse med ophævelse af formueskattekursen

<http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=2170704&vld=0>

Transfer Pricing; kontrollerede transaktioner; værdiansættelse

<http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=1813207&chk=208529>

Generationsskifte model – A/B-aktier – forlodsudbytteret

<http://skat.dk/SKAT.aspx?old=1863642>

Værdiansættelser ved overdragelser med succession – styresignal

<http://skat.dk/SKAT.aspx?old=1948156>

Overdragelse af anparter med skattemæssig succession

<http://www.skat.dk/skat.aspx?old=2065938&vld=0>

Lovtekster

- Aktieavancebeskatningsloven
- Kildeskatteloven
- Boafgiftsloven
- Selskabsloven
- Virksomhedsskatteloven
- Statsskatteloven
- Personskatteloven

Resultatopgørelse for perioden 1. januar - 31. december

	2014 DKK	2013 DKK	2012 DKK
Bruttofortjeneste	6.237.242	4.962.832	4.064.372
Personale omkostninger	-1.823.783	-1.735.235	-1.133.420
Resultat før af- og nedskrivninger	4.413.459	3.227.597	2.930.952
Afskrivninger af materielle anlægsaktiver	-564.353	-435.214	-323.273
Resultat før finansielle poster	3.849.106	2.792.383	2.607.679
Finansielle indtægter	12.323	14.823	13.283
Finansielle udgifter	-123.435	-187.305	-198.363
Resultat før skat	3.737.994	2.619.901	2.422.599
Skat af årets resultat	-733.045	-610.161	-439.867
Årets resultat efter skat	3.004.949	2.009.740	1.982.732
Resultatdisponering			
Foreslået udbytte for regnskabsåret	200.000	300.000	100.000
Overført resultat	2.804.949	1.709.740	1.882.732
	3.004.949	2.009.740	1.982.732

Balance pr. 31. december

	2014	2013	2012
	DKK	DKK	DKK
Aktiver			
Ejendom	13.002.973	13.463.720	13.867.289
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	5.937.740	6.120.512	5.352.732
Indretning af lejede lokaler	10.000	14.250	19.230
Materielle anlægsaktiver	18.950.713	19.598.482	19.239.251
Råvarer og hjælpematerialer	2.573.150	2.637.403	2.236.472
Varebeholdninger	2.573.150	2.637.403	2.236.472
Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser	17.262.050	15.234.737	14.263.743
Igangværende arbejder for fremmed regning	7.345.012	4.532.973	5.434.923
Andre tilgodehavender	755.854	854.632	453.627
Periodeafgrænsningsposter	356.780	243.564	126.345
Tilgodehavender	25.719.696	20.865.906	20.278.638
Likvide beholdninger	3.028.393	1.273.543	927.382
Omsætningsaktiver i alt	31.321.239	24.776.852	23.442.492
Aktiver i alt	50.271.952	44.375.334	42.681.743
Passiver			
Selskabskapital	500.000	500.000	500.000
Overført resultat	14.378.212	11.273.263	9.463.523
Foreslået udbytte for regnskabsåret	200.000	300.000	100.000
Egenkapital	15.078.212	12.073.263	10.063.523
Hensættelse til udskudt skat	645.373	846.374	894.343
Hensatte forpligtelser i alt	645.373	846.374	894.343
Kreditinstitutter	9.725.302	10.238.237	10.453.622
Langfristet gæld	9.725.302	10.238.237	10.453.622
Kortfristet del af lang gæld	253.980	263.495	372.839
Modtagen forudbetalinger fra kunder	172.830	132.034	146.392
Leverandører af varer og tjenesteydelser	7.829.152	6.328.421	6.297.431
Gæld til tilknyttede virksomheder	948.340	1.032.834	873.456
Anden gæld	15.618.763	13.460.676	13.580.137
Kortfristede gældsforpligtelser	24.823.065	21.217.460	21.270.255
Gældsforpligtelser i alt	34.548.367	31.455.697	31.723.877
Passiver i alt	50.271.952	44.375.334	42.681.743